पवित्र कुरआनको बारेमा सामान्य ज्ञान

[**नेपाली -** Nepali - نيبالي]

अतीकुर्रहमान मो.इदरीस खान मक्की

2014 - 1435

IslamHouse.com

معلومات عامة عن القرآن الكريم

« باللغة النيبالية »

عتيق الرحمن محمد إدريس خان مكي

2014 - 1435

IslamHouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

पुस्तक पाइने ठेगाना -:
इस्लामिक गाइडेन्स सेन्टर कपिलवस्तु नगरपालिका
व.नं. ९ महुवा तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)
सम्पर्क नं. ००९७७-९८४७०३०७८०
९७२७६४९२३८
इस्लामिक गाइडेन्स सेन्टर रबवा अल् रियाज
सउदी अरबीया

प्रस्तावना

अलहम्दो लिल्लाहे नहमदोहु व नस्तईनोहु व नस्तगफिरहु व नऊजो बिल्लाहे मिन शोरूरे अनफोसेना व मिन सईयाते आमालेना, मैंयहदेहिल्लाहो फलामोजिल्ला लहु व मैंयुजलिल्हो फला हादिया लहु व अश्हदो अल्लाइलाहा इल्लल्लाहो व अश्हदो अन्ना मोहम्मदन् अब्दुहु व रसूलुहु। (अम्मा बअ्द)

समस्त प्रकारका प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन् जसले सर्म्पूण ब्रह्माण्डलाई उत्पन्न गऱ्यो, र अल्लाहको शान्ति अवतरित होस् अन्तिम संदेष्टा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम र उहाँको घरपरिवार र साथीहरू माथि र उनी सबैहरू माथि जुन यस इस्लामको प्रचार प्रसार गरे र मुहम्मदको पद्धतिलाई उत्तम मानी उसै माथि हिंडी आफ्नो जीवन व्यतीत गरे।

पवित्र कुरआन अल्लाहको साक्षात वाणी हो, जसलाई शब्दशः त्यसको अर्थको साथ अल्लाहले आफ्नो अन्तिम सन्देष्टा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि अवतरित गरेका हुन्, जुनकि समस्त संसारका लागि सर्वथा दया र शुभ सूचक एवं सचेतक हुन्। र अल्लाहतिर आमन्त्रण गर्नेवाला हुनुको साथ साथै प्रकाशमान सूर्य हुन्। तपाईंहरू समक्ष कुरआनबारे संक्षेपमा केही महत्वपूर्ण ज्ञानवर्धक कुराहरू यस पुस्तकमा राखिन्छ, ध्यानदिनु होला !

मलाई आशा छ कि यो सानो पुस्तिका तपाईहरूको लागि लाभप्रद सिद्ध हुनेछ। अल्लाह यसबाट तपाईहरूलाई फाइदा पुऱ्याई मलाई आफ्नो दयाको पात्र बनाउन्। अल्लाह सित विन्ती

छ कि मेरो यो सानो प्रयासलाई कबूल गरी मलाई र मेरो घरपरिवारका समस्त सदस्यहरूलाई स्वर्ग प्रदान गरुन् (आमीन)

लेखक
अतीकुर्रहमान मोहम्मद इदरीस खान मक्की
कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड न.९ महुवा
तौलिहवा कपिलवस्तु नेपाल
मो.नं. ००९७७–९८४७०३०७८०
Mob.00977-9727649238

बिस्मिल्लाहिर्रहमानिर्रहीम

पवित्र कुरआनको परिभाषा र त्यसका नाम र विशेषताहरूको वर्णन

पवित्र कुरआन : अल्लाहको त्यो वाणी हो जुन अल्लाहको सन्देष्टा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि शब्द र अर्थको साथ अवतरित गरियो वह्यको (प्रकाशनाको) माध्यमले, जुनकि मुसहफ (ग्रनथ)मा उल्लेखित छ, सामूहिक तरिकाले वर्णन गरिएको छ, र जसको पाठनद्वारा पूजा गरिन्छ, र जसको पाठ गर्नु पनि पूजा हो ।

र अल्लाहले नै जुन आफ्नो अन्तिम सन्देष्टा मुहम्मद माथि अवतरण गरे त्यसलाई कुरआनको नामले नामाकरण गरे । जस्तोकि अल्लाहको फर्मान छः

﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾ ﴾ الإنسان: ٢٣

अर्थ : निश्चय नै हामीले अत्यन्त व्यवस्थित रूपले तपाईमाथि कुरआन अवतरित गरेका छौं । (सूरतुल् इन्सान २३)

किनकि कुरआन यसै उद्देश्यको लागि अवतरित गरिएको छ कि त्यसको पाठ गरियोस्, त्यसको अध्ययन गरियोस्, र त्यसको पाठन क्रमलाई न त्यागियोस् ।

र यस कुरआनलाई अल्लाहले किताबको नामले पनि सम्बोधन गरेको छ । जस्तोकि अल्लाहको कथन छ :

﴿ إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ ﴾ النساء: ١٠٥

अर्थ : निःसन्देह हामीले तिमीलाई सत्यताका साथ आफ्नो किताब पठाएका छौं । (सूरतुन् निसा १०५)

किनकि यसको अवतरणको उद्देश्यहरू मध्ये यो पनि हो कि यसलाई लेखियोस्, र यसको लेखाइलाई न त्यागियोस् ।

र यस कुरआनको विशेषता वर्णन गर्दै अल्लाहले भनेछ कि यो (फुर्कान) सत्य असत्य बीच फर्क गर्नेवाला हो, र यो (जिक्र) सद्उपदेश हो, र यो (हुदा) पथप्रदर्शक हो, र यो (नूर, शिफा, हकीम, मौअेजह) हो, अर्थात प्रकाश, उपचारक, तत्वदर्शी, र सद्उपदेश र सिक्षा ग्रहण गर्नेहरूको लागि पाठ हो.. आदि । यस बाहेक पवित्र कुरआनका अनेकौं विशेषताहरू वर्णन छन् जुन यस ग्रन्थको भव्यता महानता एवं विशालता र परिपूर्णता माथि प्रमाणिकरण र संकेत गर्छन् ।

र मुसहफ भनेको सुहुफ शब्दबाट लिइएको छ जुन अरबी भाषाको शब्द हो र जसको अर्थ हो: ती कुराहरू जसमाथि कुरआन लेखिएको छ, र यो उएटा नाम हो जसलाई सहाबाहरूले त्यस किताबको लागि प्रयोग गरेका हुन् जसको पानाहरूमाथि कुरआन लेखिएको हुन्छ ।

र पवित्र कुरआन अल्लाह द्वारा पठाइएको वह्य (प्रकाशना) हो, जसलाई लिएर हजरत जिब्रील अलैहिस्सलामले मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको हृदयमाथि अवतरण गर्नु भयो । जस्तोकि अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٩٢ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلۡأَمِينُ ١٩٣ عَلَىٰ قَلۡبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلۡمُنذِرِينَ ١٩٤ بِلِسَانٍ عَرَبِيّٖ مُّبِينٖ ١٩٥ ﴾ الشعراء: ١٩٢ - ١٩٥

अर्थ : र कुनै शंका र संदेह बेगैर यो (कुरआन) संसारको पालनहारद्वारा उतारिएको हो । यसलाई विश्वसनीय फरिश्ताले लिएर आएको हो । तपाईको हृदयमा उतारियो ताकि तपाई (मानिसहरूलाई) सावधान गर्नेहरू मध्येको भइहाल्नुस् । (र यो) स्पष्ट अरबी भाषामा छ । (सूरतुश्शुअ्रा १९२-१९५)

र मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि वह्यको अवतरण कुनै अनोठो र विचित्र कार्य होइन किनकि उहाँ जस्ता अरु विगतका सन्देष्टाहरू माथि पनि यसै प्रकार वह्य गरिदै आएको थियो, र जिब्रील अलैहिस्सलाम विगतका सन्देष्टाहरू माथि पनि अल्लाहको तर्फबाट वह्य लिएर अवतरण गर्दै आएका हुन्, र अल्लाह यस विशेष धरोहरताको कार्यको लागि जसलाई चाहन्छ मनोनीत गरिबक्सन्छ । जस्तोकि अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ ٱللَّهُ يَصۡطَفِي مِنَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلٗا وَمِنَ ٱلنَّاسِۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعُۢ بَصِيرٞ ٧٥ ﴾ الحج: ٧٥

अर्थ : अल्लाहले फरिश्ताहरू मध्येबाट र मानिसहरू मध्येबाट सन्देशबाहक रोज्दछ । निश्चय नै अल्लाह सबै कुरा सुन्दछ, देख्दछ । (सूरतुल् हज्ज ७५)

किनकि त्यस सर्व ज्ञानीलाई नै यो कुरो भलिभाँति थाहा छ कि को यस कार्यको लागि सूक्ष्म र योग्य छ, र कुन यस योग्य छैन किनकि त्यही नै सबैको स्रष्टा हो । अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ﴾ القصص: ٦٨

अर्थ : र तपाईको पालनकर्ताले जे चाहन्छ, सृष्टि गर्दछ र जसलाई चाहन्छ रोज्दछ । (सूरतुल् कसस ६८)

पवित्र कुरआनको अवतरण

मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि वह्यको अवतरण रमजान महिनाको १६ तारीख सोमवारको दिन सन् ६१० ई.सं. मा गारे हेरा (हेरा नामक गुफा) भित्र आरम्भ भयो, जुन गुफा मक्काको प्रसिद्ध पर्वतमा स्थित छ । हजरत जिब्रील त्यसै गुफमा निम्नका आयत (श्लोक)हरू लिएर अवतरित गरे !

﴿ ٱقْرَأْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلَّذِى خَلَقَ ﴿١﴾ خَلَقَ ٱلْإِنسَٰنَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾ ٱقْرَأْ وَرَبُّكَ ٱلْأَكْرَمُ ﴿٣﴾ ٱلَّذِى عَلَّمَ بِٱلْقَلَمِ ﴿٤﴾ عَلَّمَ ٱلْإِنسَٰنَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾ ﴾ العلق: ١ - ٥

अर्थ : आफ्नो पालनकर्ताको नाम लिएर पढ, जसले सृष्टि गर्‍यो । जसले मानिसलाई रगतको थोपाबाट बनायो । तिमी पढ्दै गर तिम्रो पालनकर्ता बडो दयावान छ । जसले कलमको माध्यमबाट शिक्षा प्रदान गर्‍यो । जसले मानिसलाई त्यो ज्ञान प्रदान गर्‍यो, जुन उसले जान्दैनथ्यो । (सूरतुल् अलक १-५)

र यो ५ श्लोकहरू कुरआनका ती सर्वप्रथम श्लोकहरू हुन् जुन मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि सर्वप्रथम अवतरित गरिए ।

अनि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ती आयतहरूसाथ आफ्नो जहानतर्फ (परिवारतर्फ) यस अवस्थामा फर्केर आए कि उहाँको हृदय भयले कम्पित थियो, अनि यस घटनाको विवरण आफ्नो स्वास्नी हजरत खदीजा बिन्ते खुवैलिद रजिअल्लाहो अन्हालाई सुनाउनु भयो, र भन्नु भयो: “ मलाई त आफ्नो ज्यानको नै भय लागेछ” । त उहाँकी स्वास्नीले

भनिन्: “कदापि यस्तो हुनेवाला छैन, बरु प्रसन्न भइजाऊ, र अल्लाहको शपथ अल्लाह कदापि तपाईलाई अपमानित गर्नेछैन, किनकि तपाई सम्बन्ध जोड्नु हुन्छ, आफन्तीहरूको हेरचाह गर्नुहुन्छ, र सत्यवान हुनुहुन्छ, र श्रृणीको सहायता गर्नुहुन्छ, र अतिथिको सत्कार गर्नुहुन्छ, र विपदामा परेकाहरूको सहयोग गर्नुहुन्छ ” । अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई साथ लिएर आफ्नो काका वरका बिन नौफल कहाँ गइन् जुन तत्वज्ञानी थिए, अनि भनिन्: “हे काका ज्यू आफ्नो भाइको छोराको कुरा ध्यानपूर्वक सुन्नुस्” । त जब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले वरका बिन नौफललाई यस घटनाको विवरण बताए त वरका बिन नौफलले रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित भने: “यो नामूस (फरिश्ता) त त्यही हो जसलाई हजरत मूसा अलैहिस्सलाम माथि अवतरित गरिएको थियो, हाय अफशोच काश म त्यस बखत सम्म जीवित रहन्थेँ जब तिम्रो समुदाय तिमीलाई देश निकाला गर्नेछ” । त रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले अचम्म मान्दै उहाँसित सोध्नु भयो कि : “के मेरो समुदायका मान्छेहरू मलाई देश निकाला गर्नेछन् ?” त वरकाले भन्नु भयो: “हो यो त भएर नै रहन्छ, किनकि जुन मानिसले पनि तिमी जस्तै कुरा लिएर आयो त्यसलाई देश निकाला अवश्य गरियो । र वरकाले भने: यदि म त्यस समयसमम जीवित रहें भने म तिम्रो बेस्सरी पूर्ण शक्तिको साथ सहायता गर्नेछु” । तर वरका बिन नौफलको यस घटनाको केही समय पश्चात निधन भयो ।

र पवित्र कुरआन मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि एकै चोटि अवतरित गरिएन जस्तोकि अरु सन्देष्टाहरू माथि गरिएको थियो, बरु २३ वर्षमा निरंतरतामो साथ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि चरणवद्ध तरिकाले थोका थोका अवतरित गरियो । कहिलेकाहिँ एउटा पूर्ण सूरः अवतरित गरिन्थ्यो, त कहिलेकाहिँ केही श्लोकहरू मात्र, र यसै तरिकाले पूर्ण कुरआन उहाँमाथि अवतरित गरियो ।
र पवित्र कुरआनलाई क्रमशः चरणवद्ध तरिकाले अवतरित गर्नुको तात्पर्य यो हो कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको हृदयलाई सशक्त र सुदृढ गरियोस्, र हजरत जिब्रीललाई वह्यको साथ बारम्बार पठाई उहाँको प्रोत्साहन गरियोस् ताकि यो उहाँलाई ती काफिर (अनास्थावान)हरूको मुकाबिलामा सशक्त बनोओस् जुन मानिसले पहिलो पटक अवतरित भएको वह्यको नै विरोध गर्नथालेका थिए ।(तफ्सीर तबरी १९/१०, र अल् मुर्शिदुल् वजीज लेअबी शामा अल् मकदसी पे. २८)
र अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَوۡلَا نُزِّلَ عَلَيۡهِ ٱلۡقُرۡءَانُ جُمۡلَةٗ وَٰحِدَةٗۚ كَذَٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِۦ فُؤَادَكَۖ وَرَتَّلۡنَٰهُ تَرۡتِيلٗا ٣٢ ﴾ الفرقان: ٣٢

अर्थ : र जुन मानिसहरूले इन्कार गरे, उनीहरूको भनाई छ, कि उसमाथि सम्पूर्ण कुरआन एकैपटक किन अवतरित गरिएन ? यसकारण हामीले (अलि-अलि उतार्‍यौं) ताकि यस द्वारा

तिम्रो हृदयलाई दृढ राखौं र हामीले यसलाई रुकी-रुकी नै पढेर सुनाएका हौं । (सूरतुल् फुरकान ३२)
जस्तो कि कुरआनलाई चरणवद्ध तरिकाले अवतरित गर्नुको यो पनि यद्देश्य थियो कि आस्थावानहरू सरलताको साथ चरणवद्ध तरिकाले धर्म र विधानको सिक्षा ग्रहण गरुन्, र त्यसलाई सरलताको साथ बुझुन्, र त्यस अनास्था र बहुदेववाद एवं अज्ञानताको अन्धकार जसमा उनीहरू लिप्त थिए त्यसबाट निस्केर ज्ञानको मार्ग र प्रकाशतिर प्रवृत्त होउन् ।

पवित्र कुरआनलाई जम्मा गरिने क्रम

कुनै पनि कुरा र श्लोक एवं मन्त्रलाई सुरक्षित राख्नुको माध्यमहरू मध्ये एउटा माध्यम हो त्यसलाई लेखिहाल्नु । र जुन कुरा लेखिदैन त्यसमा बिर्सिने सम्भावना बाँकी नै रहन्छ । त जब पवित्र कुरआन प्रलयसम्मको लागि समस्त ब्रह्माण्डको लागि मार्गदर्शन हो त यसको लागि यो अनिवार्य थियो कि यसलाई लेखियोस् ताकि यो पूर्णतः सुरक्षित भइजाओस् ।

र यसलाई लेख्ने प्रबन्ध स्वयम् रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले पूर्णतया गर्नु भएको थियो, यसर्थ उहाँले आफ्ना केही ती साथीहरूलाई जुन लेख्न जान्दथे तिनीहरूलाई यो आदेश दिनु भएको थियो कि यस कुरआनलाई लेख्दै रहुन्, र उनीहरूलाई वह्यको लेखक नियुक्त गरिबक्सनु भएको थियो । ती सबैहरू मध्ये जैद बिन साबित अल् अन्सारी अति प्रसिद्ध छन् । (तफसीर तबरी १/२८)

र जब जब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि कुनै आयत अवतरित हुन्थ्यो त पहिला आफू त्यसलाई कण्ठ गर्थे, अनि वह्य लेख्नेहरू सित भन्थे कि यसलाई लेखिहाल र भन्थेः " यस श्लोकलाई फलानो सूरतमा फलानो आयत जसमा यस्तो यस्तो वर्णन छ त्यहाँ लेख " । (सुनने अबी दाऊद हदीस नं. ७८६, सुनने तिर्मिजी हदीस नं.३०८६, र हाकिमले मुस्तदरकमा यसलाई हदीस नं. ३३२५ मा वर्णन गर्नु भएको छ, र भन्नु भएको छ कि यो हदीस बुखारी र मुस्लिमको शर्त बमोजिम सही छ ।)

त रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूलाई सूरतको नाम बताउँथे र भन्थे कि यसलाई त्यहाँ लेख, फेरि सहाबालाई (उहाँका साथीहरू) यो आदेश गर्थे कि जे पनि कुरआनबाट अवतरित भएछ त्यसलाई सिकुन् र त्यसलाई कण्ठ गरुन् । अनि समस्त कुरआन उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको जीवनकालमा नै रेकाअ्मा लेखियो । (बुखारी हदीस नं. ४५९२,४५९३)

रेकाअ्: यसको अर्थ हो त्यस युगका ती समाग्रीहरू जसरी खुजुरको पात, छाला, एउटा विशेष प्रकारको लेखिने कपडा... आदि ।

र जिब्रील अलैहिस्सलाम प्रत्येक वर्ष पूर्ण कुरआन एक पटक रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई पाठन गराउँथे, र जुन वर्ष रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको स्वर्गबास भएको थियो त्यस वर्ष उहाँलाई जिब्रीलले त्यस्तै क्रमांकन् सहीत दुईपटक पाठ गराएका थिए जुन क्रमांकन्मा कुरआन आज मुसलमानहरूको पासमा छ । अल्लाहको यो भनाई सिद्ध गर्नुको निम्ति :

﴿ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُۥ وَقُرْءَانَهُۥ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَٰهُ فَٱتَّبِعْ قُرْءَانَهُۥ ﴿١٨﴾ ﴾

القيامة: ١٧ - ١٨

अर्थ : त्यसलाई एकत्रित गर्नु र उसलाई पठनीय बनाउनु हाम्रो जिम्मा छ । अत: जब हामीले त्यसलाई पढ्छौं तब तपाईले त्यस पढाईको अनुशरण गर्नुस् । (सूरतुल् कियाम: १७,१८)

﴿ سَنُقۡرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰٓ ٦ ﴾ الأعلى: ٦

अर्थ : हामीले तिमीलाई पढाई दिनेछौं, अनि तिमीले बिर्सने छैनौ । (सूरतल् अअ्ला ६)

पवित्र कुरआनलाई मुस्हफ (ग्रन्थ)मा जम्मा (संग्रहित) गर्नुको वर्णन

रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको स्वर्गबास पश्चात उहाँको मार्गदर्शित सदाचारी उत्तराधिकारी अबूबक्र सिद्दीक रजिअल्लाहो अन्होले समस्त कुरआनका आयतहरूलाई एउटै ठाउँमा संग्रह गर्ने आदेश गर्नु भयो ताकि कुरआनको कुनै श्लोक नहराओस् त्यसलाई कण्ठ गरेका मान्छेहरूको मृत्यु भए पश्चात वा त्यस वस्तुको अन्त्य भए पश्चात जसमा त्यो श्लोकहरू लेखिएका छन् । अनि यस शुभ कार्यको लागि जैद बिन साबित अन्सारीलाई नियुक्त गरी उहाँलाई यो आदेश दिनु भयो कि समस्त श्लोकहरूको खोजबिन जाँचपडताल गरे पश्चात यदि त्यो लेखिएको र कण्ठ गरिएको दुवैको अनुकूल छ भने त्यसलाई यसमा लेख्नु होला ।

अनि यो शुभ कार्य समाप्त भए पश्चात यस संग्रहित ग्रन्थलाई हजरत अबू बक्रको घरमा राख्यो, यहाँसम्म कि हजरत अबूबक्रको निधन भयो, अनि यो मुसहफ (ग्रन्थ) दोस्रो खलीफा (उत्तराधिकारी) उमर बिन खत्ताब रजिअल्लाहो अन्होको घरमा सुरक्षित राखियो । र उहाँको निधन पश्चात यस ग्रन्थलाई रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमकी प्रिय स्वास्नी र हजरत उमरकी छोरी उम्मुल् मूमिनीन् हजरत हफसा रजिअल्लाहो अन्हा आफूसित सुरक्षित राखिन् । (सहीह बुखारी हदीस नं. ४९८६, सुनने तिर्मिजी हदीस नं. ३१०३, मुस्नद अहमद हदीस नं. ७६)

र जब इस्लाम विश्वका धेरै भूभागमा फैलियो र यसको प्रकाशले चारैतिर प्रकाशित गर्‍यो त मुसलमानहरूलाई धेरै मुसहफहरूको आवश्यकता पर्‍यो, जसबाट उनीहरू पढुन् र अध्ययन गरुन्, त केही सहाबाहरूले हजरत उसमान रजिअल्लाहो अन्होसित यसबारे कुरा गरे र समस्त मुसलमानहरूलाई एउटै इमामको मुसहफ माथि सहमत गरेर उसैको केराअत (पाठन शैली)मा जम्मा गर्ने आग्रह गरे । अनि हजरत उसमानले यस कार्यलाई समपन्न गर्नुको लागि एउटा विशेष समूहलाई जुन कुरआनलाई कण्ठ गरेको थियो र जसको अगुवा नायक जैद बिन साबित अल् अनसारीलाई बनाइयो अनि यस समूहलाई यस कार्यको लागि नियुक्त गरियो । र यस समूहको नायक जैद पबिन साबितलाई बनाउने कारण यो नै थियो कि उनी नै त्यो व्यक्ति थिए जसले हजरत अबूबक्रको शासनकालमा यस कुरआनलाई एउटै ग्रन्थमा एकत्रित गरेका थिए । अनि यस कार्यको आरम्भ भयो र जति पनि मुसहफहरू विभिन्न पाठन शैलीमा थिए तयसलाई मात्र एउटै पाठन शैलीमा गरी एउटा मुसहफ त्यार पारियो । तत् पश्चात त्यसै नवीनतम् मुसहफबाट अरु मुसहफ (प्रतिलिपि) त्यार पारी प्रतयेक नगरतिर यो आदेशको साथ पठाइयो कि यसैबाट अरु मुसहफ त्यार गरियोस् । त आज पूर्ण विश्वमा जुन पनि मुसहफ (कुरआनको ग्रन्थ) प्रयाप्त छ चाहे त्यो हातले लिखित संकलन होस् वा प्रिन्टिङ्ग प्रेसहरू द्वारा छापिएको होस् सबै यिनै मुसहफबाट लेखिए वा छापिएका हुन् जसलाई समस्त नगरहरूतिर पठाइएको थियो,

र यसमा रत्ती बराबरको पनि फर्क छैन नत सूरतहरूको क्रमांकन्मा नत शब्द एवं श्लोकहरूको क्रमांकनमा ।

पवित्र ग्रनथ कुरआनको क्रमांकन र खण्डहरूको वर्णन

पवित्र कुरआनको आरम्भ सूरतुल् फतिहाबाट हुन्छ र अन्त सूरतुन् नासबाट, र पूर्ण कुरआनमा जम्मा ११४ सूरतहरू र ६२३३ श्लोकहरू छन्, र यी समस्त सूरतहरूको क्रमांकन (तरतीब) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम द्वारा नै गरिएको हो, यो कुनै आर्को मान्छेले गरेको कार्य होइन । र यसको क्रमांकन् यसको अवतरणको क्रमलाई पनि हेरेर गरिएको होइन किनकि पहिलो सूरत जुन अवतरण भएको थियो त्यो सूरतुल् अलक हो तर कुरआनको क्रमांकन् अनुसार त्यो कुरआनको ९६ नम्बरको सूरत हो। त यसबाट यो स्पष्ट हुन्छ कि यसको क्रमांकनमा अवतरणको क्रमलाई आधार बनाइएको छैन बरु सहाबाहरूले कुरआनका श्लोक र सूरतहरूको क्रमांकन रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पाठनबाट नै थाहा पाएका हुन् ।

र आज यो पवित्र कुरआन ३० खण्ड (भाग) मा विभाजित गरिएको छ, र प्रतयेक भाग २ हिज्बमा विभाजित छन्, र प्रतयेक हिज्बलाई चार चौथाई (रुबुअ्) मा विभाजित गरिएको छ, तर यो भाग र हिज्बहरूको विभाजनहरू मध्ये अधिकतम उलमाहरू (विद्वानहरू)को आफ्नो तर्फबाट गरिएको कार्य हो मात्र कुरआनको पाठनलाई सबैको लागि सजिलो र सरल बनाउनुको उद्देश्यले यसलाई गरेका हुन् ।

पवित्र कुरआनको पाठन् एवं तालिमको वर्णन

मुसलमानहरूले पवित्र कुरआनको सिक्षा, पाठ र त्यसको तालिमलाई अति महत्व दिएका छन्, र त्यसको पाठन र कण्ठ गर्नुलाई आफ्नो लागि गौरवको कार्य ठान्दछन्, र यसको पाठनको त्यस्तै आयोजना गर्छन् जस्तो कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि अवतरित भएको थियो र उहाँले गरेका थिए, र सके सम्म त्यस्तै यसको पाठ गर्ने प्रयत्न गर्छन् जस्तोकि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले सहाबालाई सिकाएका थिए अनि सहाबाहरूले त्यसलाई कण्ठ गरी ताबईनहरूलाई सिकाएका थिए । र प्रत्येक आयतको उस्तै व्याख्या गरेका थिए जसरी रसूलसल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उनीहरूलाई सिकाएका थिए ताकि ताबईनहरू प्रत्येक श्लोकको अर्थ र व्याख्या बुझेर त्यस बमोजिम कार्यरत पनि होउन् । तत्पश्चात ताबईहरू मध्ये (हाफिज) कुरआनलाई कण्ठ गरेकाहरूले कुरआनको पाठन केन्द्रहरू (विद्यालयहरू) स्थापना गरे ताकि अरुलाई कुरआनको त्यो तालिम देउन् जुन उनीहरूले सहाबाहरूबाट प्राप्त गरेका थिए । जसरी पाठ गर्ने तरिका र पाठन शैलीहरू, शब्दहरू उच्चारण गर्ने तरिका, त्यसका श्लोकहरू शब्दहरू र सूरतहरूको क्रमांकन, कुरआनलाई पाठन् गर्ने विधि (तज्वीद) ... आदि । त यसले गर्दा त्यसै समयदेखि कुरआनलाई कण्ठ गर्नेहरूले र त्यसको सिक्षा प्राप्त गर्नेहरूले अआफ्ना गुरुहरूबाट अरबी भाषामा त्यस्तै सिकेका हुन् जसरी यस कुरआनको अवतरण रसूल

सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि भएको थियो, र यो क्रम आज सम्म मुसलमानहरू बीच प्रगतिशील छ ।
र पवित्र कुरआनको पाठ अनेकौं किराअत (पाठनशैली) द्वारा गरिन्छ र यसको अर्थ हो "कुरआनका शब्दहरूको र अक्षरहरूको उच्चारण गर्ने शैली" जसलाई ताबईनहरूले सहाबाहरूबाट सिकेका थिए, र सहाबाहरूले रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमबाट सिकेका थिए । र त्यो सबै पाठनशैलीलाई रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले सही ठहर गरेका थिए । यी पाठन शैलीहरू मध्ये वर्तमान कालमा सर्वप्रसिद्ध आसिमको पाठनशैली हो जसलाई उहाँको शिष्य हफ्स बिन सुलैमानले वर्णन गरेका छन् (रिवायत गरेछन्) । र आर्को नाफेअ्को पाठनशैली हो जसलाई उहाँको शिष्य उसमान बिन सईदले (जिनको उपाधि वरश हो) वर्णन गरेका छन् । र दुवरीको पाठनशैलीलाई अमर अल् बसरीले वर्णन गरेका छन्, यस्तै कालूनको पाठनशैलीलाई नाफेअ्ले वर्णन गरेका छन् ।

कुरआनको व्याख्याको वर्णन

कुरआनको तफसीर (व्याख्या) को अर्थ हो: त्यसको अर्थलाई सके सम्म प्रष्ट पार्नु । (हेर्नुस् अल् बुरहान लिज्जरकशी १/१३)

र यो कार्य तब सम्म सम्पन्न हुन्सक्दैन जब सम्म कुरआनका शब्द र वाक्यहरूमा चिन्तन् मन्न नगरियोस्, र यसकुरामा अल्लाहले प्रोत्साहित गर्दै भन्नुहुन्छ :

﴿ كِتَٰبٌ أَنزَلۡنَٰهُ إِلَيۡكَ مُبَٰرَكٞ لِّيَدَّبَّرُوٓاْ ءَايَٰتِهِۦ وَلِيَتَذَكَّرَ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ٢٩ ﴾

﴿ ص: ٢٩

अर्थ : (यो) धेरै अनुग्रहयुक्त किताब हो, जुन हामीले तपाईंमाथि अवतरित गरेका छौं । ताकि मानिसहरूले यसका आयतहरूमा सोचविचार गरुन् र बुद्धिवालाहरूले यसबाट शिक्षा ग्रहण गरुन् । (सूरतु साद २९)

र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले त्यो सबै कुरालाई प्रष्ट पार्नु हुन्थ्यो जुन सहाबाहरूलाई बुझ्नुमा दिक्क वा गाह्रो हुन्थ्यो, वा जसको अर्थ बुझ्नुमा उनीलाई कुनै शंका सन्देह हुन्थ्यो । (हेर्नुस् तफ्सीर तबरी १/३७, र मुकद्दमा फित्तफ्सीर लेइब्ने तैमीया पे.३५)

तर सहाबाहरूको अरबी भाषामा दक्षता र निपुणताले गर्दा कुरआनको अर्थ र व्याख्याबारे धेरै प्रश्न गर्ने अवश्यकता परेन, तर पछि आएर मान्छेहरूलाई व्याख्याको आवश्यकता देखा पर्‍यो ।

अनि तफ्सीरका यस्ता पुस्तकहरू त्यार पारियो जसमा ती सबै कुराहरूलाई संग्रह गरियो जुन रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम र उनका साथी एवं ताबईनहरूले कुरआनको व्याख्याको बारेमा भनेका थिए, र यो कुरआनको व्याख्याको मूलकेन्द्रक र नभिक ठहर भयो, र यसलाई तफ्सीरुल् मासूरको नामले सम्बोधन गरियो, जुनकि कुरआनको व्याखयालाई बुझ्ने विशेष माध्यम मानियो किनकि यो कुरआनको त्यो व्याखयानलाई प्रस्तुत गर्छ जुन यस उम्मतको पहिलो पीढीले बुझ्र वर्णन गरेका छन्, त्यो पीढी जुन अरबी भाषामा दक्ष र निपुण थियो र कुरआन अवतरित हुने समयको समस्त स्थिति र घटनालाई साक्षात हेरेको थियो ।

(क) तफ्सीर (व्याख्यान) का किसमिहरू

त्फ्सीरका विद्वानहरूले पवित्र कुरआनको व्याख्या गर्ने क्रममा विभिन्न व्याख्यानशैली अपनाए, यसले गर्दा पवित्र कुरआनको व्याख्या अनेकौं वैज्ञानिक क्षेत्रमा गरियो परिणाम स्वरूप कुरआनका व्याख्यानका अनेकौ थरि र किसिमहरू सुदर्शित भए जसरी पवित्र कुरआनको व्याख्या शाब्दिक अर्थलाई दर्शाउने हेतु, र यस्ता तफ्सीर पनि जाहेर भए जुन विधिशास्त्र सम्बन्धी छन्, त कतिपयले ऐतिहासिक तौरले यसको विश्लेषण गरे, त कतिपयले मानसिक तथ्यलाई आफ्नो केन्द्रविनदु बनाए, त कतिपयले कुरआनका व्यवहारिक तथ्यलाई प्रष्ट पार्ने प्रयास गरे, त कतिपयले वैज्ञानिक तथ्यलाई दर्शाउन खोजे । यसले गर्दा विद्वानहरूले कुरआनका व्याख्याहरूलाई दुई मुख्य थरिमा विभाजित गरे ।

१- **तफ्सीर बिल् मासूर:** अर्थात यस तफ्सीरमा मात्र त्यो कुराहरू वर्णन गरियोस् जुन रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम र सहाबाहरू एवं ताबईनहरूबाट वर्णन गरिएको होस्। जसरी तफ्सीर तबरी, तफसीर इब्ने कसीर, तफ्सीर फतहुल् कदीर ... आदि ।

२- **तफ्सीर बिरीय:** अर्थात यस्ता तफसीरहरू जसमा विद्वानले आफ्नो विद्याको क्षमतानुसार सोचविचार गरी साइन्टिफिक रूपले व्याख्या गरोस् जसको जग सही र मान्य विज्ञानमा आधारित होस् । जसरी तफसीरुल् कश्शाफ, मफातीहुल गैब, तफ्सीर जलालैन .... आदि ।

(ख) व्याख्या गर्ने सबैभन्दा राम्रो र सर्वोत्तम तरिका

सर्वोत्तम तफ्सीर त्यसलाई मानिन्छ जसमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम र उहाँका साथीहरू र ताबईहरू र उहाँका शिष्यहरूको कथनलाई मात्र वर्णन गरियोस् यसैलाई अरबी भाषामा तफ्सीर बिल् मासूर भनिन्छ । किनकि उपरोक्तमा वर्णन गरिएका महानपुरुषहरू नै पवित्र कुरआनका सर्वश्रेष्ठ ज्ञाता हुन् । तर यदि कुनै तफ्सीरशास्त्रको विद्वान तफ्सीर बिल् मासूर भन्दा अधिक व्याख्या गर्न चाहन्छ अथवा कुनै अरु तरिकाले त्यसको अर्थलाई स्पष्ट पार्ने प्रयास गर्न चाहन्छ त त्यसमाथि निम्निका विधिहरूको अनुपालन गर्नु अनिवार्य भइहाल्छ ।

१- त्यसको व्याख्या यस्तो हुनुपर्छ जुन तफ्सीर बिल् मासूर अनुकूल होस्, र यस्तो कुनै कुरो र अर्थ नदर्शाओस् जुन तफ्सीर बिल् मासूर विरुद्ध होस् ।

२- त्यसले गरेको व्याख्या समस्त कुरआन रहदीसको सामान्य अर्थ र उद्देश्य विरुद्ध नहोस्, बरु त्यस अनुकूल होस् । तसर्थ कुनै पनि विद्वानलाई यो जायज छैन कि यस्तो व्याख्या गरोस् जुन कुरआन र हदीस विरोधी होस्, किनकि कुरआनका श्लोकहरू स्वयम् एकआर्काका अर्थलाई स्पष्ट पार्छन्, र एक श्लोक आर्को श्लोकको कदापि विरोधी र प्रतिकूल हुँदैन । र बाँकी रह्यो हदीसको कुरो त हदीसहरू नै कुरआनका ती सबै कुराहरूको वास्तविकता जाहेर गर्छन् जुन हाम्रो समझ्मा आउँदैन, र जुन कुराहरू रहस्यमय अथवा समग्रमा वर्णन गरिएका छन् त्यसको विस्तृत व्याख्या गर्छन् ।

३- पवित्र कुरआनलाई व्याख्या गर्ने विद्वानलाई यो अनिवार्य छ कि त्यो अरबी भाषामा निपुण होस्, त्यसका नियमकानून विधि एर्व व्याकरणको विद् होस्, र त्यसका समस्त शब्दहरूको साइन्टिफिक प्रयोग र त्यसको अर्थको ज्ञानी होस् । किनकि कुरआन अरबी भाषामा अवतरित भएको छ त त्यसको व्याख्या गर्नुको लागि उपरोक्तमा वर्णन गरिएका नियमकानूनको ज्ञाता भए पश्चात नै त्यसको व्याख्या गर्नु योग्यता सिद्ध हुन्छ र बिना यसको ज्ञान गरी व्याख्या गर्नु मिल्दैन ।

४- विद्वान अस्पष्ट अथवा रहस्यमय श्लोकहरूको व्याख्या गर्दा स्पष्ट आयतहरूको सहायता लेओस्, किनकि कुरआनको एउटा भाग आर्को भागको व्याख्या र विश्लेषण गर्छ, र कुरआनका अधिकतम आयतहरू स्पष्ट छन् तिनका अर्थ बिलकुलै स्पष्ट छन्, तर केही आयतहरू यस्ता पनि छन्

जसको अर्थ बुझ्नुमा केही मान्छेहरूलाई दिक्क हुन्सक्छ, त यस्ता आयतहरूलाई बुझ्नुमा स्पष्ट आयतहरू सहायता गर्छन् र त्यस आयतको स्पष्टिकरण गर्छन् र त्यसको उद्देश्यलाई सुदर्शित गर्छन् । जस्तोकि अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ مِنۡهُ ءَايَٰتٞ مُّحۡكَمَٰتٌ هُنَّ أُمُّ ٱلۡكِتَٰبِ وَأُخَرُ مُتَشَٰبِهَٰتٞۖ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمۡ زَيۡغٞ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَٰبَهَ مِنۡهُ ٱبۡتِغَآءَ ٱلۡفِتۡنَةِ وَٱبۡتِغَآءَ تَأۡوِيلِهِۦۗ وَمَا يَعۡلَمُ تَأۡوِيلَهُۥٓ إِلَّا ٱللَّهُۗ وَٱلرَّٰسِخُونَ فِي ٱلۡعِلۡمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِۦ كُلّٞ مِّنۡ عِندِ رَبِّنَاۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ٧ ﴾ آل عمران: ٧

अर्थ : अल्लाहले नै तिमीलाई किताब प्रदान गऱ्यो, जसका केही आधारभूत आयात (श्लोकहरू) छन्, त्यही वास्तविक किताब हो र केही सामान्य प्रकृतिका छन् । अनि जसको हृदयमा कुटिलता हुन्छ तिनले फसाद गर्ने मनसाय र गलत व्याख्याको नियतले यिनै सामान्य आयातका पछाडि लागि पर्दछन् । तर यसको वास्तविक अर्थ अल्लाह बाहेक अरु कसैलाई थाहा छैन । जुन मानिसहरू ठोस र गहिरो ज्ञान राख्दछन्, तिनीहरू भन्दछन् कि हामीले उनीमाथि आस्था राखीसकेका छौं । यी सबै हाम्रा पालनकर्ताबाट हुन्, उपदेश त बुझ्नेले मात्र ग्रहण गर्दछन् । (सूरतु आले इम्रान ७)

५- सत्य र प्रमाणित भएका वैज्ञानिक तथ्य एवं विश्लेषणलाई पनि यस्ता आयतहरूको पुष्टिकरण गर्नुको निम्ति वर्णन गर्न सकिन्छ जुन आयतहरू ब्रह्माण्डका रहस्यमय तथ्यहरूमा प्रकाश पार्छन्, तर वैज्ञानिक तथ्यलाई नै आधार मानी अथवा

त्यसमा निर्भर भई कुरआनको व्याख्या गर्नु अनुचित र अमान्य छ किनकि यस्तो गर्नाले कुरआनको व्याख्यामा त्यो अर्थ पनि शम्मिलित हुन्सक्छ जुन कुरआनले दर्शाउँदैन अथवा दर्शाउन खोजेको छैन ।

६- अमान्य र अमानवीय एवं घृणित व्याखयाबाट टाढा रह्नु, जुनकि यस्ता अर्थ दर्शाउँछन् जुन इस्लामीय विधिशास्त्र विरुद्ध छन्, र अरबी भाषाको नियम र व्याकरण विरोधी पनि, अब चाहे यसो गर्ने मान्छेको उद्देश्य कुरआनको अर्थ र व्याखयामा विक्रति उत्पनन गर्नु होस् वा अरबी भाषाको नियम कानून र व्याकरणको अनभिज्ञताको कारण वा त्यस अर्थको बारेमा शंकामा परेको कारणले होस् किनकि अमानवीय र विक्रति उत्पनन गर्ने अर्थहरूबाट यो कुरआन पवित्र छ उच्च छ ।

पवित्र कुरआनको विचित्रता र चमत्कारको वर्णन

एअ्जाज अर्थात चमत्कारको अर्थ हो: यस्तो कुराहरूको प्रदर्शन जुन मनुष्यको क्षमता र शक्ति, पहुँच एवं वशबाट बाहिर होस्, जसलाई मान्छेले गर्नु असम्भव होस् । र चमत्कारहरू अल्लाहले आफ्ना सन्देष्टाहरूको सत्यतालाई प्रमाणित गर्नुको निम्ति र उनीहरूको लागि र्तक र निशानीको रूपमा प्रस्तुत गरेका छन्, जसलाई सृष्टि मध्ये कोही पनि प्रकट गर्न सक्दैन, र कुरआनमा यसलाई **आयत** र **बुरहान**को नामले सम्बोधन गरिएको छ ।

र पवित्र कुरआन अल्लाहको साक्षात वाणी हो यसले गर्दा यसका अर्थहरू परिपूर्ण छन्, र यसको भाषाशैली र शब्दको चुनाव एवं वाक्यको रचना एवं प्रयोग यति मनमोहक र सुन्दर छन् कि कोही मनुष्य पनि यस जस्तो उच्चकोटिको वाणीको रचना गर्नुमा सूक्ष्म छैन, बरु जेगरे पनि यसजस्तो वाणी ल्याउनुमा असमर्थ नै रहनेछ । अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ الٓرۚ كِتَٰبٌ أُحۡكِمَتۡ ءَايَٰتُهُۥ ثُمَّ فُصِّلَتۡ مِن لَّدُنۡ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ١ ﴾ هود: ١

अर्थ : अलिफ. लाम. रा. । यो यस्तो किताब हो जसको आयतहरू ठोस छन् र बुद्धिमता सम्पन्न सबै कुराको ज्ञाताको तर्फबाट स्पष्टसंग व्याख्या गरिएको छ । (सूरतु हूद १)

र कतिपय बहुदववादी र काफिरहरूले पवित्र कुरआनको बारेमा सन्देहजनक कुराहरू गरे र यो सिद्ध गर्ने प्रयास पनि गरे कि यो कुरआन अल्लाहको वाणी होइन, र आफ्ना मिथ्या

कुराहरूद्वारा मान्छेहरूलाई यस कुरआन माथि आस्था ल्याउनुबाट रोक्ने प्रयत्न पनि गरे, तर जब अल्लाहले सबैलाई यसै कुरआन झैं उच्चकोटिको वाणी बनाएर लआयने हाँक र चुनौती दियो त सबै यस्तो गर्नुबाट असमर्थ भए, र यो भन्नुमा विवश भए कि यद्यपि यो कुरआन स्पष्ट अरबी भाषामा छ तर यस जस्तो उच्चकोटिको वाणी रचेर ल्याउनु असम्भव छ । अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ أَمۡ يَقُولُونَ ٱفۡتَرَىٰهُۖ قُلۡ فَأۡتُواْ بِسُورَةٖ مِّثۡلِهِۦ وَٱدۡعُواْ مَنِ ٱسۡتَطَعۡتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣٨ ﴾ يونس: ٣٨

अर्थ : के यिनीहरूले यो भन्दछन्: पैगम्बरले त्यसलाई आफ्नो तर्फबाट रचेका हुन् । भनिदिनुस् कि यदि साँचो हौ भने तिमीले पनि यस्तै प्रकारको एक सूर: बनाएर ल्याऊ र अल्लाह बाहेक जसलाई तिमी बोलाउन सक्छौ बोलाइहाल यदि तिमी साँचो छौ । (सूरतु यूनुस ३८)

र कुरआनले बलपूर्वक यो आव्हान गऱ्यो कि यदि समस्त मानव र दानवजाति एवं समस्त सृष्टि मिलेर एकआर्काको सहायक भएर यस कुरआन जस्तो उच्चकोटिको वाणी ल्याउने जति पनि प्रयास गरे पनि ल्याउन सक्दैनन् । जस्तोकि अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ قُل لَّئِنِ ٱجۡتَمَعَتِ ٱلۡإِنسُ وَٱلۡجِنُّ عَلَىٰٓ أَن يَأۡتُواْ بِمِثۡلِ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ لَا يَأۡتُونَ بِمِثۡلِهِۦ وَلَوۡ كَانَ بَعۡضُهُمۡ لِبَعۡضٖ ظَهِيرٗا ٨٨ ﴾ الإسراء: ٨٨

अर्थ : भनिदिनुस् कि यदि सबै मानिसहरू र सबै जिन्नहरू मिलेर यस कुरआन जस्तो ल्याउन चाहे पनि यस कुरआन जस्तो बनाई ल्याउन असम्भव छ। यद्यपि तिनीहरू एक अर्काको मद्दतगार किन नबनुन्। (सूरतुल् इस्रा ८८)

र पवित्र कुरआन चमत्कारी छ किनकि त्यो अल्लाहको वाणी हो जसको समानता सृष्टिहरूको वाणी कदापि गर्नसक्दैन। र त्यो चमत्कारी छ आफ्नो विशेष भाषाशैलीमा, वाक्यको रचना र शब्दको चुनाव र प्रयोगमा, र मनमोहक स्पष्टिकरण गर्नुमा, र सत्य कथा र वृतान्त एवं खबरको पुष्टिकरण एवं विवरण गर्नुमा। र जति पनि त्यसमा निर्देशनहरू छन् र जति पनि विधिशास्त्रको वर्णन छ अथवा जति पनि मानोवैज्ञानिक, भावनात्मक प्रभावशक्ति छन्, वा जति पनि स्पष्ट वैज्ञानिक तथ्यहरू परिपूर्ण रूपले वर्णन छन् सबैमा कुरआन विचित्र र चमत्कारी छ।

र कतिपय ठूलठूला वैज्ञानिक र विद्वानहरूलाई चाहे ती विद्वानहरू भैतिकविद् हुन् वा खगोलविद्, चाहे चिकित्सक हुन् वा जीव एवं शारीरिकविद् ... सबैलाई कुरआनको वैज्ञानिक तथ्याङ्क र विवरणले छक्क र आश्चर्य चकित पारेको छ, किनकि कुरआनले यस ब्रह्माण्ड र विज्ञानका तथ्याङ्कनलाई जसको बारेमा यी विद्वानहरू अनुसंधान र रिसर्च गरिरहेका छन् यस्तो सटीक र परिपूर्ण तरिकाले वर्णन गरेको छ कि जस वैज्ञानिक तथ्यहरूलाई आज सम्म वैज्ञानिकहरूले आधुनिक र सूक्ष्मदर्शी यन्त्रहरूद्वारा पनि पत्ता लगाउन सकेका छैनन् त्यसलाई मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले जुनकि

निरक्षर थिए बिना कुनै यन्त्र बताएका हुन् । यसले गर्दा कतिपय वैज्ञानिकहरू त इस्लामलाई अङ्गिकार गरिसकेका छन्, किनकि ती वैज्ञानिकहरूलाई यो कुरो राम्ररी थाहा भयो कि जुन पनि विवरण हामी समक्ष कुरआनले राखेछ यो कसै मनुष्यको वाणी कदापि हुनसक्दैन, बरु नि:सन्देह नै यो समस्त संसारको स्वामीको वाणी हो जुन सर्वज्ञानी छ ।

र कुरआनमा कतिपय यस्ता श्लोकहरू छन् जुन एकेश्वरवाद र त्यस एक निराकार अल्लाहको गरिमामय र मनमोहक रचना र निर्माणमाथि संकेत एवं प्रमाणिकरण गर्छन् । अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾ ﴾ فصلت: ٥٣

अर्थ : शीघ्र नै हामीले उनीहरूलाई आफ्ना निशानीहरू दुनियाँमा देखाउने छौं र स्वयम् उनीहरूको आफै भित्र पनि, यहाँसम्म कि उनीहरूलाई स्पष्ट भइहाल्नेछ कि त्यो (कुरआन) सत्य छ । के तपाईंको पालनाकर्ता यस दृष्टिले प्रयाप्त छैन कि त्यो हरेक कुराको जानकार छ । (सूरतु फुस्सिलत ५३)

पवित्र कुरआनको अनुवाद (व्याख्या)

जब मनुष्यले भनेको कुराहरूको अनुवाद अप्ठ्यारो हुन्छ त पवित्र कुरआनको अनुवाद गर्दाखेरि अति अप्ठ्यारो हुन्छ, किनकि यो अल्लाहको वाणी हो जुन अरबी भाषामा अवतरित भएको छ, र यसका शब्द र अर्थ दुवै अल्लाहकै तर्फबाट वह्य गरिएका हुन्, त कुनै मनुष्यको लागि यो सम्भव नै छैन कि त्यो यो दावी गरोस् कि मैले कुरआनले दर्शाउन खोजेको समस्त अर्थलाई वर्णन गरेको छु, वा यो दावी गरोस् कि मैले कुरआनको रचनाशैली झैं पुनः केही रचना गरिसकेको छु जस्तोकि त्यो अरबी भाषामा रचिएको छ ।

तर कुरआनको अनुवाद गर्नु गाह्रो भए पनि मुस्लिम विद्वानहरूको कथनानुसार हामी माथि यो अनिवार्य छ कि पवित्र कुरआनको निमंत्रणलाई समस्त ब्रह्माण्डमा भएका सृष्टिहरू सम्म पुगाऔं, चाहे उनीहरूको भाषा जुनसुकै पनि होस् र यो कार्य बिना अनुवाद सम्पन्न हुन्सक्दैन । (दलालतुल् अल्फाज ले इब्राहीम अनीस पे. १७१-१७५, फन्नुत्तरजमा लेमुहम्मद औज मुहम्मद पे. १९, मज्मूअ् फतावा लेइब्ने तैमिया ४/११६)

र पवित्र कुरआनको अनुवाद विभिन्न भाषाहरूमा निम्नि प्रकारले हुनसक्छ !

१- **पवित्र कुरआनको अर्थको अनुवादः** र यो मात्र अनुवाद हुन्छ जसमा विस्तारले व्याख्या हुँदैन बरु मात्र त्यो अर्थलाई नै दर्शाउँछ जुन कुरआनको श्लोकहरू र शब्दहरूबाट प्रष्ट हुन्छ ।

२- **कुरआनको अर्थको विस्तारले व्याख्या:** यसलाई स्पष्टिकरण र उदाहरणहरू द्वारा स्पष्ट पारिन्छ, र यो पवित्र कुरआनको आर्को भाषामा व्याख्यानको वर्गामा आउँछ । (मजमूअ् फतावा लेइब्ने तैमिया ४/११५,५४२, र अत्तफसीर वल् मुफस्सिरुन लेमुहममद हुसैन अज्जहबी १/२३)
र कुरआनको अर्थलाई दर्शाउनको लागि अनुवाद गर्दाखेरि जति पनि जतन र परिश्रम गरेमा, र अनुवादक जति पनि दुवै भाषामा दक्ष र निपुण भएमा पनि त्यसले गरेको अनुवादलाई कुरआन भनिदैन, र यसका प्रमुख दुई कारणहरू छन् : (मज्मूअ् लेशरहिल् मुहज्जब लिन्नववी ३/३४२)
पहिलो कारण: निःसंदेह पवित्र कुरआन अल्लाहको साक्षात वाणी हो र स्पष्ट अरबी भाषामा अवतरित भएको छ र त्यो विवरण र प्रावधानको चरमसीमामा विद्यमान छ तसर्थ यसको श्लोकहरूलाई कुनै आर्को भाषामा रचनले वा लेख्नले त्यसलाई कुरआन भन्नु मिल्दैन ।
दोस्रो कारण: अनुवादको अर्थ हो: अनुवादकले आफ्नो क्षमता अनुसार पवित्र कुरआनको जुन अर्थ बुझेको छ त्यसैको व्याख्या गर्नु तसर्थ यस दृष्टिकोणले यो कुरआनको व्याख्या (तफ्सीर) हो न कि कुरआन, त जब व्याख्यालाई कुरआन भन्न सकिदैन त अनुवादलाई पनि कुरआन भन्न सकिदैन ।
र कुरआनको अनुवाद स्वीकृत र लोकप्रिय हुनुको लागि यो आवश्यक छ कि अनुवादकको अनुवाद त्यो सबै विधिहरू अनुकूल होस् जुन विधिहरू विद्वानहरूले पवित्र कुरआनको अनुवादको सम्बन्धमा वर्णन गरेका छन् । यस कुरालाई

ध्यानमा राखेर कि अनुवनदक आफ्नो अनुवादको आडमा कुरआनको अर्थमा कुनै प्रकारको विक्रति नफैलाओस् नत मुसलमानहरूको भावनात्मक र मानोवैज्ञानिक र पवित्र रीति एवं विधिहरूमा विक्रति फैलाउने उद्देश्य राखोस्, जस्तो कि केही अनास्थावान र गैर मुस्लिम स्कालरहरू र कपटीहरूले अआफ्ना अनुवादहरूमा प्रदर्शित गरेका छन् । यिनीहरूले आफ्ना हृदयमा अनास्था र कपट एवं घृणित सिद्धान्त लुकाएर राखेका छन् र त्यसैलाई कुरआनको अनुवादमा मिश्रित गरी विश्वव्यापी र सर्वमानय धर्म इस्लामलाई र त्यसका सर्वोत्तम सिद्धान्तलाई हानि पुऱ्याउन प्रयासमा कार्यरत छन् ।

मक्की र मदनीको बारेमा विवरण

अधिकतम् विद्वानहरूको कथन छ कि जुन आयत रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको प्रवासभन्दा पहिला अवतरित भएछ त्यो मक्की हो, र जुन रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको प्रवास पश्चात अवतरित भएछ त्यो मदनी हो । र यो नै यस विषयमा सबैभन्दा उत्तम कुरा हो । नत्र केहीले यो पनि भनेछन् कि जुन मक्का र त्यसका वरिपरि अवतरित भएछ त्यो मक्की हो र जुन मदीना र त्यसका वरिपरि अवतरित भएछ त्यो मदनी हो । त केहीले भन्छन् जसमा मक्का बासीहरूलाई सम्बोधन गरिएको छ त्यो मक्की हो र जसमा मदीना बासीहरूलाई सम्बोधन गरिएको छ त्यो मदनी हो । तर उचित कुरो त्यही हो जुन मैले पहिला नै वर्णन गरें ।

मक्की सूरतहरूका केही विशेषताहरू

ती सूरतहरू जसमा सज्दा (ढोग) का आयतहरू छन् ती सबै सूरतहरू मक्की हुन् । ती समस्त सूरतहरू जसमा कल्ला शब्दको वर्णन छ त्यो मक्की हो । सूरतुल् बकरः बाहेक जुन पनि सूरतमा विगतका समुदायहरूको वर्णन छ, वा आदम र इब्लीसको वर्णन छ त्यो मक्की सूरत हो । जुन सूरतमा पनि स्वर्ग नर्क, प्रलय पुनर्जन्म,.. आदिको वर्णन छ त्यो मक्की हो ।

मदनी सूरतहरूका केही विशेषताहरू

प्रत्येक सूरत जसमा कुनै वैधानिक निर्देशन वा दण्डको वर्णन छ त्यो मदनी हो । प्रत्येक त्यो सूरत जसमा कपटीहरूको वर्णन छ त्यो मदनी हो । प्रतयेक त्यो सूरत जसमा पूजा अराधना, धर्मयुद्ध, भागवंडा, यहूदी ईसाईहरूको वर्णन होस् त्यो मदनी सूरत हो... ।

तर कतिपय यस्ता सूरतहरू पनि छन् जुन सूरत त मदनी हो तर त्यसमा मक्की आयतहरू छन् र यस्तै कतिपय यस्ता सूरतहरू पनि छन् जुन सूरत त मककी हो तर त्यसमा मदनी आयतहरू पनि छन् । यसकुरालाई एक एक उदाहरणद्वारा प्रष्ट पार्ने प्रयास गर्छु हेर्नुस् !

सूरतुल् अन्फाल मदनी सूरत हो तर त्यसमा श्लोक नं. ३०, र श्लोक नं. ६४ मदनी हुन्, जस्तोकि विद्वानहरूले भनेका छन् । र सूरतुल् अनआम मक्की सूरत हो तर त्यसमा श्लोक नं. १५१,१५२,१५३ मदनी हुन् ।

मक्की र मदनीको ज्ञानको फाइदा यो हो कि श्लोकको अर्थ बुझ्नुमा सरलता हुन्छ, र प्रचार प्रसार गर्नुमा त्यसबाट सहायता मिल्छ कि अल्लाहले कुन समयमा कुन तरिकाबाट

आफ्नो निमन्त्रण प्रस्तुत गरेका छन् । यस्तै ती श्लोकहरू अवतरित हुने समय कुन घटनाहरू घटेकाथिए यसकुराको पनि ज्ञान हुन्छ ।

वह्यको अर्थ

वह्य अरबी शब्द हो यसका अनेकौं शाब्दिक अर्थहरू छन्, तर यहाँ यसको शाब्दिक अर्थ हो प्रकाशना, गुप्त, तीव्र.. आदि । र यसको वैधानिक अर्थ हो: अल्लाह तआलाले आफ्नो समस्त सृष्टिहरू मध्ये जसलाई पनि मनोनीत गरेर त्यसलाई गोप्य तरिकाले तीव्रताको साथ केही ज्ञान देओस् । र यो वह्य अल्लाहबाट मनुष्य सम्म तीन तरिकाले पुग्छ :

१- आवरणको पछाडिबाट अल्लाह स्वयम् मनुष्यसित कुरा गरोस् ।

२- फरिश्ताले (स्वर्गदूत) त्यसलाई मनुष्य सम्म पुऱ्याओस् ।

३- सन्देष्टालाई सपनामा आदेश गरियोस् ।

र यो तीनवटै तरिकाले अन्तिम सन्देष्टा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि वह्यको अवतरण भएको छ हेर्नुस् !

१- **सपनाद्वारा** : एउटा हदीसमा वर्णन छ :

अर्थ : हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हाको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको वह्यको आरम्भ साँचो सपनाद्वारा भयो, उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रात्रीमा सपनाको माध्यमले जेपनि हेर्थे त्यो दिनमा सत्य भइहाल्थ्यो । (बुखारी, मुस्लिम)

र तपाईलाई यो थाहा नै होला कि सन्देष्टाहरूको सपना पनि वह्य हुन्छ जस्तोकि कुरआनमा हजरत इब्राहीमको कथा वर्णन गर्दै अल्लाहको भनाई छ :

﴿ فَبَشَّرۡنَٰهُ بِغُلَٰمٍ حَلِيمٖ ١٠١ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ ٱلسَّعۡيَ قَالَ يَٰبُنَيَّ إِنِّيٓ أَرَىٰ فِي ٱلۡمَنَامِ أَنِّيٓ أَذۡبَحُكَ فَٱنظُرۡ مَاذَا تَرَىٰۚ قَالَ يَٰٓأَبَتِ ٱفۡعَلۡ مَا تُؤۡمَرُۖ سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّٰبِرِينَ ١٠٢ فَلَمَّآ أَسۡلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلۡجَبِينِ ١٠٣ وَنَٰدَيۡنَٰهُ أَن يَٰٓإِبۡرَٰهِيمُ ١٠٤ قَدۡ صَدَّقۡتَ ٱلرُّءۡيَآۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٠٥ ﴾ الصافات: ١٠١ - ١٠٥

अर्थ : तब हामीले उनलाई एउटा सहनशील पुत्रको शुभ-सूचना दियौं । अनि जब त्यो बच्चा उनको साथमा दौडधूप गर्ने अवस्थामा पुग्यो तब उनले भने: “हे मेरो प्रिय छोरा ! मैले सपनामा देखेको छु कि तिमीलाई कुर्बान (बलि) गरिराखेको छु । त अब हेर, तिम्रो के विचार छ ? “छोराले भन्यो कि: हे बुबा ! जुन आदेश तपाईलाई दिइराखिएको छ त्यसको पालना गरिहाल्नुस् । अल्लाहले चाह्यो भने तपाईंले मलाई धैर्यवान् पाउनुहुनेछ । अर्थात जब दुवैले आदेश मानिहाले, र बाबुले छोरालाई कन्चट तिर पारेर पल्टाए, तब हामीले उनलाई पुकार्यौं: कि, “हे इब्राहीम ! निश्चय नै तिमीले सपनालाई साँचो गरेर देखायौ । नि:सन्देह हामीले उत्तम कार्यगर्नेहरूलाई यस्तै प्रकारले प्रतिफल दिन्छौं ।” (सूरतुस्साफात १०१-१०५)

२- **अल्लाहको साक्षात वार्तालाप आवरणको पछाडिबाट** : र यस्तो रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित अल्लाहले मेअ्राजको रात्रीमा गरेको थियो, र यो कुरो यति प्रसिद्ध छ कि

यसको लागि कुनै प्रमाणको अवश्यकता मलाई लाग्दैन । र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम झैं अल्लाहले हजरत मूसा अलैअिस्सलाममसित पनि कुरा गरेका थिए जस्तोकि अल्लाहको भनाई छ :

﴿ وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ ﴾ الأعراف: ١٤٣

अर्थ : र जब मूसा (अलैहिस्सलाम), हामीले निर्धारित गरेको समयमा आए र उनको पालनकर्ताले उनीसित कुरा गऱ्यो... ।
(सूरतुल् अअ्राफ १४३)

३- **फरिश्ताको माध्यमबाट** : म यो कुरो पहिला नै वर्णन गरिसकेको छु कि कुरआनको ५ श्लोकहरू सर्वप्रथम हेरा नमाक गुफामा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि हजरत जिब्रीलको माध्यमले अवतरित भएको हो ।

तर फरिश्ताको मनुष्यमाथि वह्‌य अवतरण गर्ने तरिका दुई प्रकारका हुन्छन् । र यो निम्नको हदीसमा वर्णन छ :

अर्थ : हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हाको वर्णन छ कि हारिस बिन हिशाम नामक सहाबीले रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सित प्रश्न गरे कि हे अल्लाहका रसूल तपाईंमाथि वह्‌यको अवतरण कसरी गरिन्छ ? त रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उत्तर दिनु भयो: कहिलेकाहिँ घंटी बाज्ने झैं अवस्थामा वह्‌यको अवतरण हुन्छ र यो अवस्था मेरो लागि अति कष्टदायक हुन्छ र मेरो शरीरबाट पसीना निस्कन थाल्छ, र म त्यो सबै कण्ठ गरिलिन्छु जुन मलाई प्रदान गरिन्छ, र कहिलेकाहिँ फरिश्ता मनुष्यको रूप धारण गरी ममाथि वह्‌य

गर्छ अनि म त्यो सबै याद गरिलिन्छु जुन त्यो मसित भन्छ । (बुखारी)

त प्रष्ट यो भयो कि वह्यका तीनै प्रकारद्वारा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम माथि अवतरण गरिएको हो, र यो तीनै प्रकारलाई अल्लाहले एउटै श्लोकमा यसरी वर्णन गरेका छन् ।

﴿ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُكَلِّمَهُ ٱللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِن وَرَآيِٕ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِۦ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ عَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾ ﴾

الشورى: ٥١

अर्थ : कुनै मानिसलाई सम्भव छैन कि ऊ अल्लाहसित कुरा गरोस्, परन्तु वह्य मार्फत वा पर्दा पछाड़िबाट, वा उसको लागि कुनै फरिश्ता पठाओस्, अनि फरिश्ताले अल्लाहको अज्ञाबाट जे चाहन्छ प्रकाशना गर्दछ । निश्चय नै ऊ सर्वोच्च अत्यन्त तत्वदर्शी छ । (सूरतुश्शूरा ५१)

कुरआन र हदीसमा भिन्नता

कुरआन र हदीस दुवै अल्लाहद्वारा नै रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई प्रदान गरिएका हुन् । र दुवैको अल्लाहद्वारा हुनुमा कुनै सन्देह छैन । र जसले पनि यसकुरामा आस्था राख्दैन त्यो काफिर हो । तर दुवैमा केही भिन्नता पनि छ जसलाई प्रष्ट पार्ने प्रयास यहाँ मैले गरेको छु ।

कुरआनको शब्द र अर्थ दुवै अल्लाहकै तर्फबाट हुन् त्यसमा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको कार्य मात्र यति छ कि उहाँले यसलाई सर्वसाधारण सम्म पुऱ्याएका हुन् । तर हदीस दुई प्रकारका हुन्छन् एउटालाई हदीसे कुद्सी भनिनछ, र आर्कोलाई हदीसे नब्वी । हदीसे कुद्सीको अर्थ यो हो कि त्यसको अर्थ वह्यद्वारा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई बताइन्छ अनि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो शब्दमा त्यसलाई वर्णन गर्छन् । र हदीसे नब्वीको अर्थ हो: रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भनेका गरेका सहमति प्रकट गरेका र उहाँका विशेषताहरू, यी सबैलाई हदीसे नब्वी भनिन्छ । र यो पनि अल्लाहकै तर्फबाट हो किनकि अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ۝٣ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ ۝٤ ﴾ النجم: ٣ - ٤

अर्थ : र उनी आफ्नो इच्छाले केही भन्दैनन् । त्यो त मात्र वह्य हो जुन (उनीमाथि) पठाइँदै छ । (सूरतुन्नज्म ३,४)

तर दुवैको सबैभन्दा स्पष्ट भिन्नता के हो भने कुरआनको पाठ र अध्ययन गर्नु पूजा हो, तर हदीसको अध्ययन पूजा होइन ।

र यस्तै कुरआन आफै एउटा विशाल चात्कार हो तर हदीसलाई यो विशेषता प्राप्त छैन... ।

कुरआनका सर्वश्रेष्ठ विद्वानहरूको वर्णन

कुरआनको सर्वश्रेष्ठ विद्वान रसूल रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पश्चात यस संसारमा हजरत अब्दुल्लाह बिन अब्बास र हजरत अब्दुल्लाह बिन मस्ऊद हुन् । र इब्ने अब्बासलाई इब्ने मस्ऊद माथि प्राथमिकता दिइन्छ किनकि उहाँको लागि रसूल रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले विशेषरूपले अल्लाहसित याचना गर्नु भएको थियो । र उहाँको उदाहरण सहाबाहरू र पछिका विद्वानहरूले ज्ञानको समुन्द्रले दिन्थे । इमाम मुजाहिदको वर्णन छ कि “ इब्ने अब्बासलाई उहाँको ज्ञानको कारण समुन्द्र भनिन्थ्यो ” । र यिनी बाहेक सहाबाहरूमा अरु कुरआनका विद्हरू थिए जसरी अबूबक्र, उमर बिन खत्ताब, उसमान गनी, अली बिन अबी तालिब, जैद बिन साबित, उबई बिन कअ्ब, अबू मूसा अल् अश्अरी, अब्दुल्लाह बिन जुबैर... आदि रजिअल्लाहो अन्हुम अजमईन । र ताबईनहरूको समूहमा कुरआनका प्रसिद्ध विद्हरू हुन् ! सईद बिन जुबैर, मुजाहिद र इकरमा, अताअ् बिन रबाह, ताऊस, जैद बिन असलम, अबुल् आलिया, मुहम्मद बिन कअ्ब अल्कुरजी, अल्कमा बिन कैस, मसरूक, अल् अस्वद इब्ने यजीद, आमिर अश्शअ्बी, कतादा ... आदि रहेमहुमुल्लाह अलैहिम जमीअन् ।

कुरआनका प्रमुख विषय निर्देशन

कुरआनमा वर्णन गरिएका विषयहरू यति थुप्रै छन् कि त्यसलाई वर्णन र्गन सकिन्न तर त्यसमध्ये केही प्रमुख विषय निर्देशनहरू प्रस्तुत गर्ने प्रयास र्गदछु ।

ऐकेश्वरवाद र बहुदेववादबारे निर्देशनहरू । लोक परलोकबारे निर्देशनहरू । सामाजिक, पारिवारिक, र व्यक्तिगत व्यवहारबारे निर्देशनहरू । माता पिता पति पत्नी एवं सन्तानबारे निर्देशनहरू । वैवाहिक जीवन सम्बंधि निर्देशनहरू । मृतक सम्बन्धि निर्देशनहरू । पूजा अराधनाबारे निर्देशनहरू । टुहुरो र अनाथहरूबारे निर्देशनहरू । निसहाय असहाय निर्धनहरूबारे निर्देशनहरू । नैतिकता र अनैतिकताबारे निर्देशनहरू । ज्ञान विज्ञानबारे निर्देशनहरू । फरिश्ताहरू र दूतहरूबारे निर्देशनहरू । आकाश पाताल, स्वर्ग नर्क, चन्द्र सूर्य मानव दानव, चरा चुंगी जानवर....आदिबारे निर्देशनहरू । अर्थात कुरआनमा ती सबैकुराहरूको बारेमा निर्देशन पाइन्छ जसको आवश्यकता समस्त सृष्टिलाई पर्नसक्छ, चाहे त्यसको सम्बन्ध यस जीवनसित होस वा आर्को जीवनसंग । कुरआनले सबैको बारेमा निर्देशन अवतरित गरेछ चाहे त्यो विस्तारले वर्णन गरेको होस वा संक्षेपमा यदि संक्षेपमा छ भने त्यसको व्याख्या हदीसद्वारा विस्तृत तरिकाले गरिएको छ । जसरी उदाहरणको लागि नमाजलाई हेर्नुस् अल्लाहले भनेछ कि “नमाज कायम गर र जकाद (धर्मदाय) दिदैगर” , अब नमाज कसरी पढनुछ र जकात कसरी दिनुछ यसको विवरण हदीसमा उल्लेख छ । र कुरआनले अति आवश्यक भएको कुरालाई विस्तारले वर्णन

गरेको छ। जसरी एउटा उदाहरण हर्नुस् भागवण्डाको बारेमा अल्लाहले कुरआनमा विस्तारले जानकारी गराएको छ यस्तै निकाह तलाकको बारेमा विस्तृत जानकारी गराइएको छ। अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ حُرِّمَتۡ عَلَيۡكُمۡ أُمَّهَٰتُكُمۡ وَبَنَاتُكُمۡ وَأَخَوَٰتُكُمۡ وَعَمَّٰتُكُمۡ
وَخَٰلَٰتُكُمۡ وَبَنَاتُ ٱلۡأَخِ وَبَنَاتُ ٱلۡأُخۡتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرۡضَعۡنَكُمۡ
وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمۡ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ
ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي دَخَلۡتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمۡ
تَكُونُواْ دَخَلۡتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ وَحَلَٰٓئِلُ أَبۡنَآئِكُمُ
ٱلَّذِينَ مِنۡ أَصۡلَٰبِكُمۡ وَأَن تَجۡمَعُواْ بَيۡنَ ٱلۡأُخۡتَيۡنِ إِلَّا مَا قَدۡ
سَلَفَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ﴿٢٣﴾ ۞ وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ
ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ
ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ
مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ
مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا ﴿٢٤﴾ وَمَن لَّمۡ يَسۡتَطِعۡ مِنكُمۡ
طَوۡلًا أَن يَنكِحَ ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ فَمِن مَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُم مِّن

فَتَيَـٰتِكُمُ ٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ۚ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَـٰنِكُم ۚ بَعْضُكُم مِّنۢ بَعْضٍ ۚ فَٱنكِحُوهُنَّ
بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ مُحْصَنَـٰتٍ غَيْرَ مُسَـٰفِحَـٰتٍ
وَلَا مُتَّخِذَٰتِ أَخْدَانٍ ۚ فَإِذَآ أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَـٰحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا
عَلَى ٱلْمُحْصَنَـٰتِ مِنَ ٱلْعَذَابِ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِىَ ٱلْعَنَتَ مِنكُمْ ۚ وَأَن
تَصْبِرُوا۟ خَيْرٌ لَّكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٥﴾ النساء: ٢٣ - ٢٥

अर्थ : तिम्रो लागि तिम्रा आमाहरू र छोरीहरू र दिदी बहिनीहरू र तिम्रा फूफूहरू र तिम्रा सानी आमा, ठूली आमाहरू र भतिजीहरू र भान्जीहरू र तिम्रा ती आमाहरू जसले कि तिमीलाई दूध ख्वाएका छिन्, र (रेजाई) दिदीबहिनीहरू र तिम्रा सासूहरू र तिमीले तिम्रो गोदमा लालन पालन गरेको छोरीहरू जुन संभोग गरेको महिलाबाट जन्मेका छिन् तिम्रो लागि वर्जित छिन् । हो यदि तिमीले तिनीहरूसँग (केटीको आमासँग) यौन सम्बन्ध गरेका छैनौ भने तिमीलाई कुनै गुनाह छैन, र तिम्रा साख्खै छोराहरूका स्वास्नीहरू पनि र दुई दिदी बहिनीहरूलाई एकैसाथ बिहे गर्नु पनि त्याज्य छ । तर विगतमा जे भयो भइसक्यो । निःसन्देह अल्लाह क्षमा गर्नेवाला र दयावान छ । र विवाहित स्त्रीहरू पनि (बर्जित छिन्) तर ती बाहेक जुनकि (दासीको रूपमा) तिम्रो अधिकारमा आउँछिन् । यो आदेश अल्लाहको तर्फबाट तिम्रो लागि अनिवार्य गरिएको हो र यी बार्जित स्त्रीहरू बाहेक अन्य स्त्रीहरू तिम्रो लागि हलाल छिन्, आफ्नो धनबाट महर (

मेहर) दिएर तिनीहरूसँग विवाह गर्न चाहन्छौ भने, तर यो शर्तमा निकाह को उद्देश्य दुराचारबाट बच्नु हुनुपर्छ न कि वासनाको पूर्तिको निम्ति । तसर्थ जुन स्त्रीहरूसँग तिमीले लाभ प्राप्त गर्दछौ, तिनलाई महरमा निर्धारित गरिएको धन दिइहाल र यदि महर निर्धारित गरिसकेपछि आपसी सहमतिबाट अन्यथा तय गर्दछौ भने त्यसमा तिमीलाई कुनै पाप लाग्दैन । निःसन्देह अल्लाह सबै कुराको ज्ञाता छ (र) सम्पूर्ण रूपले तत्वज्ञ छ । र तिमीहरूमध्ये जुन मानिससलाई स्वतन्त्र मुसलमान स्त्रीसँग निकाह गर्ने पूरा क्षमता छैन, त्यसले मुसलमान दासीसँगै, जोकी तिम्रा अधिकारमा आइसकेकाछिन्, निकाह गरिहालोस् र अल्लाहलाई तिम्रो ईमानबारे राम्ररी थाहा छ ! तिमीहरू एक आपसमा सजातीय हौ, तसर्थ ती दासीहरूसँग, तिनका मालिकहरूबाट अनुमति प्राप्त गरी निकाह गरिहाल र निर्धारित गरिए बमोजिम तिनका महर पनि दिइहाल तर यो शर्त छ कि तिनीहरू पवित्र हुनुपर्दछ न कि व्यभिचारीणी, जसले खुल्लम खुल्ला वालुकिछिपी अन्य व्यक्तिहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गर्दछन् । तर यदि निकाह भइसकेपछि तिनीहरू ब्यभिचार गर्दछिन भने जुन स्वतन्त्र स्त्रीहरूलाई छ, त्यसको आधा तिनीहरूलाई सजाय दिनुपर्दछ । (दासी संग निकाह गर्ने) यो अनुमति उस व्यक्तिलाई छ जसलाई व्यभिचार गरिहाल्ने भय छ । र तिमीले धैर्य राख्नु धेरै राम्रो छ, र अल्लाह क्षमादाता र अत्यन्त दयावान छ । (सुरतुन् निसा २३-२५)

र हकहुकूक अंशवण्डाको बारेमा यसरी विस्तारले जानकारी गराइएको छ :

﴿ يُوصِيكُمُ ٱللَّهُ فِيٓ أَوۡلَٰدِكُمۡۖ لِلذَّكَرِ مِثۡلُ حَظِّ ٱلۡأُنثَيَيۡنِۚ فَإِن كُنَّ نِسَآءٗ
فَوۡقَ ٱثۡنَتَيۡنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَۖ وَإِن كَانَتۡ وَٰحِدَةٗ فَلَهَا ٱلنِّصۡفُۚ وَلِأَبَوَيۡهِ
لِكُلِّ وَٰحِدٖ مِّنۡهُمَا ٱلسُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُۥ وَلَدٞۚ فَإِن لَّمۡ يَكُن لَّهُۥ وَلَدٞ
وَوَرِثَهُۥٓ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ ٱلثُّلُثُۚ فَإِن كَانَ لَهُۥٓ إِخۡوَةٞ فَلِأُمِّهِ ٱلسُّدُسُۚ مِنۢ بَعۡدِ
وَصِيَّةٖ يُوصِي بِهَآ أَوۡ دَيۡنٍۗ ءَابَآؤُكُمۡ وَأَبۡنَآؤُكُمۡ لَا تَدۡرُونَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ لَكُمۡ
نَفۡعٗاۚ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا ١١ ۞ وَلَكُمۡ
نِصۡفُ مَا تَرَكَ أَزۡوَٰجُكُمۡ إِن لَّمۡ يَكُن لَّهُنَّ وَلَدٞۚ فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٞ
فَلَكُمُ ٱلرُّبُعُ مِمَّا تَرَكۡنَۚ مِنۢ بَعۡدِ وَصِيَّةٖ يُوصِينَ بِهَآ أَوۡ دَيۡنٖۚ
وَلَهُنَّ ٱلرُّبُعُ مِمَّا تَرَكۡتُمۡ إِن لَّمۡ يَكُن لَّكُمۡ وَلَدٞۚ فَإِن كَانَ
لَكُمۡ وَلَدٞ فَلَهُنَّ ٱلثُّمُنُ مِمَّا تَرَكۡتُمۚ مِّنۢ بَعۡدِ وَصِيَّةٖ تُوصُونَ
بِهَآ أَوۡ دَيۡنٖۗ وَإِن كَانَ رَجُلٞ يُورَثُ كَلَٰلَةً أَوِ ٱمۡرَأَةٞ وَلَهُۥٓ أَخٌ أَوۡ
أُخۡتٞ فَلِكُلِّ وَٰحِدٖ مِّنۡهُمَا ٱلسُّدُسُۚ فَإِن كَانُوٓاْ أَكۡثَرَ مِن ذَٰلِكَ فَهُمۡ

شُرَكَآءُ فِي ٱلثُّلُثِۚ مِنۢ بَعۡدِ وَصِيَّةٖ يُوصَىٰ بِهَآ أَوۡ دَيۡنٍ غَيۡرَ مُضَآرّٖۚ وَصِيَّةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٞ ﴿١٢﴾ النساء: ١١ - ١٢

अर्थ : अल्लाहले तिम्रा सन्तानहरूको सम्बन्धमा तिमीलाई आदेश गर्दछ कि एउटा छोराको अंश दुईटा छोरीहरूको अंशको बराबर छ र यदि मृत्तकका छोरीहरू मात्र छिन् र दुई भन्दा बढी छिन् भने तिनलाई मृतकको सम्पत्तिबाट दुई तिहाई र यदि एउटी छोरी मात्र छिन् भने उसलाई आधा, र मृतकका आमा बाबु प्रत्येकलाई मृतकले छोडेको सम्पत्तिको छैठौं भाग अंश हो, मृतकका सन्तानहरू भएको खण्डमा। यदि मृतकको सन्तान नभए र मात्र आमा बाबु नै उसको हक्वाला भएको अवस्थामा, एक तिहाई आमाको अंश र यदि मृत्तकका दाजुभाइ पनि छन् भने आमाको छैठौं अंश हो, मृतकको सम्पत्तिको यो अंशवण्डा मृतकले गरेको इच्छापत्रको कार्यान्वयन पछि मात्र वा मृतकले लिएको ऋणको भुक्तानी गरेपछि मात्र गर्नु पर्छ। तिमीलाई थाहा छैन कि तिम्रा बाबु वा छोरा मध्ये तिमीलाई फाइदाको दृष्टिकोणले कुन चाहीं धेरै नजिक छ। यी अंशभाग अल्लाहबाट निर्धारित गरिएका हुन् र नि:संदेह अल्लाह सर्वज्ञ र कौशलवाला हो। जुन सम्पत्ति तिम्रा स्वास्नीहरू छोडेर मर्दछिन् यदि तिनका सन्तानहरू छैनन् भने, त्यसबाट आधा भाग तिम्रो हुनेछ र यदि उनको सन्तान छन् भने छाडेर गएको सम्पत्तिबाट तिम्रो भाग एक चौथाई हुन्छ। (तर यो विभाजन) मृत्तकको त्यस इच्छा पत्रको कार्यान्वयन पश्चात हो जुन उसले गरेर गएको छ र उसले

लिएकी ऋण तिरिसकेपछि गरिने छ र जुन सम्पत्ति तिमी (पुरुषले) छाडेर मर्छौ र यदि तिम्रा सन्तानहरू छैनन् भने तिम्रा स्वास्नीहरूको त्यसबाट एक चौथाई भाग छ र यदि सन्तान छ भन्ने तिनलाई आठौं भाग छ। (यी भागहरू) तिम्रो इच्छापत्रको कार्यान्वयन पश्चात हो जुन तिमीले गरेका छौ र ऋणको (भुक्तानी पछि) बाँडिने छन्। र यदि यस्तो पुरुष अथवा स्वास्नी मान्छेको सम्पत्ति छ, जसको न बाबु छ न छोरा उसको एक दाजु वा भाइ अथवा एक दिदी वा बहिनी छन् भने त्यसबाट प्रत्येकलाई छैठौं भाग हुन्छ र एक भन्दा बढी छन् भने सबै एक तिहाईमा सहभागी हुनेछन्। (यी अंशहरू पनि) इच्छापत्र पूरा भएपछि तथा ऋण तिरेपछि यो शर्तमा कि कसैलाई हानि नोक्सानी न पुगेको होस्। यो अल्लाहको तर्फबाट निर्धारित गरिएको हो र अल्लाह सर्वज्ञ तथा सहनशील छ। (सूरतुन् निसा ११,१२)

कुरआन र इस्लामको बारेमा केही गैर मुस्लिमहरूको उदगार

जे डियुनर्पोट: यस्तो कुनै प्रमाण र गवाही (साक्ष्य) मिल्दैन जसलेगर्दा यो भन्न सकियोस् कि मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम) ले आफ्नो दावीको प्रमाणकोलागि कुनै फरेब अथवा धोखामा निर्भर मोअजजह (चमत्कार) देखाउनु भएछ। र आफ्नो धर्मलाई लागूगर्नको लागि कुनै पनि गलत उपायगर्नु भएछ , यस विपरीत त्यस ज्ञान माथि निर्भर हुनु भयो जुन उहाँलाई अल्लाहले प्रदानगर्नु भएको थियो । र फेरि उहाँको निःस्वार्थता र सत्यता जुन अल्लाहको सत्यता माथि निर्भर थियो, र आफ्नो धर्मको सत्यता माथि उहाँको विश्वास नै उहाँको सबै भन्दा ठूलो हथियार थियो, र यस धार्मिक सत्यताको प्रकाश उहाँको हरेक कार्यबाट जाहेर हुन्थ्यो र सारा जीवन उसै धार्मिक सत्यताको प्रतीक थिए । फेरि यस्तै इस्लामले मूर्ति पूजनको परम्परालाई नष्ट गरिदियो, र मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम)को जीवनमा नै इस्लाम शक्तिशाली भइहाल्यो । इस्लामको संदेशलाई फैलाउन र उन्नति दिनमा जहाँ उहाँको युद्धगर्ने तरिकाको भूमिका थियो त्यहीं उहाँले एक राम्रो प्रशंसनीय शासक बनेर पनि इस्लामलाई उन्नति दिनुभयो, र एउटा यस्तो क्रान्ति आयो जसले प्राचीन अरबहरूको हरेक परम्परालाई बदली हाल्यो, अन्यायको सट्टामा इन्साफ आयो, कसै दोषी पापीलाई बिना सफाई सजा (दंड) हुन सकदैन्थ्यो, अरब जस्तो महाद्वीपमा

यस्तो इन्केलाब (क्रान्ति) वास्तवमा मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहेवसल्लम)को चमत्कार थियो । (Appology for Mohammad And Islam)

लियुटालसटाईः मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम)को जीवनी मानवताको सभ्यताको अचम्म गर्ने कारनामा (कृति) थियो, र हामी यसमाथि विश्वास गर्नकोलागि विवश छौं कि मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैह`वसल्लम)को निर्देशनहरू असल सत्यतामा निर्भर थिए । Appology for Mohammad And Islam)

ए गेलीयुम : मानवताको इतिहासमा मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम)को स्थान उच्चतम र भिन्न छ, उहाँको सबै भन्दा ठूलो विजय यो हो कि उहाँले मानवहरूलाई यस आस्थामा राजीगरे कि अल्लाह एक छ र सबै मुस्लिमहरू एक उम्मत (समूह)हुन । उहाँको महान्ता व भब्यता अथवा राजनैतिकता कठिन भन्दा कठिन (जटिल) अवस्था एवं समस्यालाई सुल्झाउनुमा देखिन्छ। अरबीहरूलाई एकजुटगर्न सम्भव थिएन तर उहाँले आफ्नो निर्देशनको माध्यमले उनीहरूलाई एकजुट पारे । (Islam-pub.1963)

आर नल्ड टवाइन बी : मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम)ले इस्लामको माध्यमबाट मानवलाई रंग र जातिको

भेदभावसित मुक्तगरि भेदभावको अन्त गरिदिनु भयो, कुनै धर्मलाई यस्तो प्रगति र सफल्ता मिलेन जस्तो कि मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम)को धर्मलाई मिल्यो , आजको संसार जुन शान्तिलाई खोजीरहेछ त्यो मात्र मोहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम)को निर्देशनद्वारा नै पूर्ण हुन्सक्छ। (Civilization on Trial-pub.1948)

मोरीस बोकाली : भन्नुहुन्छ कि मैले पूर्ण कुरआनको विस्तारले अध्ययन गरेको छु यसमा कुनै यस्तो निर्देशन छैन जुन आजको साइन्स विज्ञानको विरोधी होस् । (पवित्र कुरआन इन्जिल र तौरात Quraan bible and old testament, by: Maurice Bucaille)
र यस सम्बंधि अधिक जानकारीको लागि मेरो लेख मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मानवताको दूतको अध्ययन गर्नुहोस्, यो कतिाब पनि इस्लाम हाउस साइटमा उपलब्ध छ ।

कुरआन माथि गरिएको टिप्पणीको वास्तविकता र त्यसको उत्तर

रसूल रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको युगमा र त्यसपछिका युगमा कतिपय अज्ञानीहरू द्वारा यो टिप्पणी गरिएको छ कि कुरआन अल्लाहको वाणी होइन बरु मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यसलाई आफै रचेका हुन् । तर यस्ताखालका टिप्पणी गर्नेहरू ठूलो मूर्ख र अज्ञानी छन् र यिनीहरूको टिप्पणी निराधार छ । किनकि पहलो कुरो के छ भने कुनै पनि जीवधारी चाहे त्यो दूत होस वा फरिश्ता, दानव होस् वा मानव, श्रृषि होस वा मुनि, कोही पनि कुरआन जस्तो उच्चकोटिको वाणी रचना गर्न सक्दैन चाहे सबै सृष्टि एकआर्काका सहायक किन नबनिहालुन् । जस्तोकि अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ قُل لَّئِنِ ٱجْتَمَعَتِ ٱلْإِنسُ وَٱلْجِنُّ عَلَىٰٓ أَن يَأْتُوا۟ بِمِثْلِ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِۦ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ ﴾ الإسراء: ٨٨

अर्थ : भनिदिनुस् कि यदि सबै मानिसहरू र सबै जिन्नहरू मिलेर यस कुरआन जस्तो ल्याउन चाहे पनि यस कुरआन जस्तो बनाई ल्याउनु असम्भव छ । यद्यपि तिनीहरू एक अर्काको मद्दतगार किन नबनुन् । (सूरतुल् इस्रा ८८)

र अल्लाहको खुल्ला चेलन्ज छ कि यदि यसकुरामा तिमीहरूलाई कुनै सन्देह छ कि यो कुरआन अल्लाहको वाणी होइन भने यसै जस्तो एक सूरत बनाएर ल्याऊ । अल्लाहको फर्मान छ :

﴿ وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا۟ بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا۟ شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٣﴾ ﴾ البقرة: ٢٣

अर्थ : हामीले आफ्ना सेवकमाथि जे उतार्‍यौं, त्यसमा तिमीलाई यदि शंका छ र तिमी साँचो भए त्यस्तै एउटै (सूरह) बनाएर देखाऊ, र तिमीले अल्लाह बाहेकका आफूलाई मद्दत गर्नेहरूलाई बोलाई ल्याऊ । (सूरतुल् बकर: २३)

﴿ أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا۟ بِسُورَةٍ مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا۟ مَنِ ٱسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٨﴾ ﴾ يونس: ٣٨

अर्थ : के यिनीहरूले यो भन्दछन्: पैगम्बरले त्यसलाई आफ्नो तर्फबाट रचेका हुन् । भनिदिनुस् कि यदि साँचो हौ भने तिमीले पनि यस्तै प्रकारको एक सूर: बनाएर ल्याऊ र अल्लाह बाहेक जसलाई तिमी बोलाउन सक्छौ बोलाइहाल यदि तिमी साँचो छौ । (सूरतु यूनुस ३८)

तर आज सम्म कोही पनि एक सूरत पनि बनाएर ल्याउन सकेको छैन ।

र दोस्रो कुरो के छ भने यदि यो मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको वाणी हुन्थ्यो भने उनी यसलाई आफ्नो वाणी नभनिकन् अल्लाहको वाणी किन भन्थे ? किनकि कुनै मान्छे पनि कुनै यस्तो कुराको अविष्कार गर्छ जुन सबैलाई आश्चर्य चकित गरिदेओस् र सबैलाई त्यसलाई विचित्र माननुमा विवश गरिदेओस् त त्यो मान्छे त्यस कुरालाई आफ्नो

नामसित संलग्न गर्छ बरु त्यसलाई आफ्नो नाम दिन्छ जस्तो कि हामी विश्वकै प्रसद्धि वस्तुहरूमा त्यसका अविष्कारीहरूको नामको झलक हेर्न सक्छौं ।
र तेस्रो कुरो के छ भने यदि यो कुरआन मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको वाणी हुन्थ्यो भने यसमा उनैलाई चेताउनी गर्ने श्लोकहरू कसरी हुन्थे र उनैलाई तिरस्कृत गर्ने श्लोकहरू कसरी आउँथे ? र को हो जसले उहाँलाई उहाँकै रचेको कुरामा उहाँलाई हप्काइरहेको छ जस्तोकि हेर्नुस् कुरआनको यो श्लोकहरूमा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई कसरी चेतावनी दिइएको छ :

﴿ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُۥٓ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ تُرِيدُونَ عَرَضَ ٱلدُّنْيَا وَٱللَّهُ يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَّوْلَا كِتَٰبٌ مِّنَ ٱللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَآ أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾ ﴾ الأنفال: ٦٧ - ٦٨

अर्थ : कुनै नबीको लागि यो उचित छैन कि उसको पासमा कैदी रहुन् जबसम्मकि धर्तीमा ठूलो रक्तपात हुँदैन । तिमी त संसारको धन चाहन्छौ, जबकि अल्लाहको इच्छा आखिरतको छ । र अल्लाह सर्वशक्तिशाली, तत्वदर्शी छ । अल्लाहले लेखेको कुरो अघिदेखि नै उपस्थित नभएको भए जे-जति तिमीले लिएका छौ, त्यसबापत तिमीलाई कुनै ठूलो यातना हुने थियो । (सूरतुल् अन्फाल ६७,६८)

﴿ عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ ﴿١﴾ أَن جَآءَهُ ٱلۡأَعۡمَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّهُۥ يَزَّكَّىٰٓ ﴿٣﴾ أَوۡ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ ٱلذِّكۡرَىٰٓ ﴿٤﴾ أَمَّا مَنِ ٱسۡتَغۡنَىٰ ﴿٥﴾ فَأَنتَ لَهُۥ تَصَدَّىٰ ﴿٦﴾ وَمَا عَلَيۡكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسۡعَىٰ ﴿٨﴾ وَهُوَ يَخۡشَىٰ ﴿٩﴾ فَأَنتَ عَنۡهُ تَلَهَّىٰ ﴿١٠﴾ كَلَّآ إِنَّهَا تَذۡكِرَةٞ ﴿١١﴾ ﴾ عبس: ١ - ١١

अर्थ : उसले रूखापनागरेर मुख फर्कायो । किनकी उसको पासमा एउटा अन्धो आयो । तिमीलाई के थाह शायद उसको भलो हुने थियो । अथवा उपदेश हासिल गर्दथ्यो र नसीहतबाट उसलाई फाइदा हुन्थ्यो । तर जो लापरवाही गर्दछ । उसैको तर्फ तिमी पूरै ध्यान दिन्छौ । हुनत यदि उसले पवित्रता प्राप्त गरेन भने तिमीलाई कुनै दोष आउँदैन । र जो तिम्रो पासमा दगुर्दै आयो । र ऊ (अल्लाहसित) डर्छ पनि । उसलाई तिमीले बेवास्ता गर्दछौ । हेर यो ठीक होइन कुरआन नसीहतको चीज हो । (सूरतु अबस १-११)

﴿ وَلَوۡ تَقَوَّلَ عَلَيۡنَا بَعۡضَ ٱلۡأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذۡنَا مِنۡهُ بِٱلۡيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعۡنَا مِنۡهُ ٱلۡوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنكُم مِّنۡ أَحَدٍ عَنۡهُ حَٰجِزِينَ ﴿٤٧﴾ ﴾ الحاقة: ٤٤ - ٤٧

अर्थ : र यदि यस पैगम्बरले हाम्रो बारेमा कुनै झूठा कुरा बनाएर ल्याएको भए, त हामीले उनलाई दाहिने हातबाट समातिहाल्थ्यौं । अनि उनको हृदयको धमनी काटिदिंथ्यौं । अनि तिमीमध्ये कोही पनि हामीलाई यसबाट रोक्नेवाला हुँदैनथ्यो । (सूरतुल् हाक्कः ४४-४७)

के कुनै मान्छे आफै आफूमाथि तिरस्कार गर्छ तपाईहरू नै विचार गर्नुस् । तसर्थ यो सिद्ध भयो कि यो कुरआन मुहम्मदको वाणी कदापि होइन किनकि कुरआनमा विभिन्न ठाउँमा अल्लाहले आदेश गरेका छन् कि हे नबी हे सन्देष्टा यसो यसो गर हेर्नुस् !

﴿ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَٰتٍۙ قَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا ٱئْتِ بِقُرْءَانٍ غَيْرِ هَٰذَآ أَوْ بَدِّلْهُۚ قُلْ مَا يَكُونُ لِىٓ أَنْ أُبَدِّلَهُۥ مِن تِلْقَآئِ نَفْسِىٓۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّۖ إِنِّىٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ ﴾ يونس: ١٥

अर्थ : र जब तिनीहरूलाई हाम्रा आयतहरू पढेर सुनाइन्छ, जुन बिल्कुल स्पष्ट छन् त जसलाई हामीसँग साक्षात्कारको विश्वास छैन, तिनीहरूले भन्दछन्: कि यस बाहेक अरु कुनै कुरआन (बनाएर) ल्याउनुस् वा यसलाई परिवर्तित गरिहाल्नुस् । तपाई भनिदिनुस् कि मलाई आफ्नो तर्फबाट यसमा परिवर्तन गर्ने अधिकार छैन । म त, त्यही आदेशको पालन गर्दछु जुनकि मलाई उहाँ मार्फत पठाईन्छ । यदि मैले आफ्नो पालनकर्ताको आदेश उल्लंघन गर्ने भए मलाई ठूलो दिनको सजायको भय छ । (सूरतु यूनुस १५)

﴿ قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ وَلَوۡ كُنتُ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ لَٱسۡتَكۡثَرۡتُ مِنَ ٱلۡخَيۡرِ وَمَا مَسَّنِيَ ٱلسُّوٓءُۚ إِنۡ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٞ وَبَشِيرٞ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ١٨٨ ﴾ الأعراف: ١٨٨

अर्थ : भनिदिनुस्: मसंग आफ्नो निम्ति पनि कुनै लाभको अधिकार छैन, र न कुनै हानिको, तर त्यति मात्र जति अल्लाहले चाहेको हुन्छ, र यदि म अदृश्यका कुरा जान्ने भए, मैले धेरै नाफा प्राप्त गरिहाल्थे र मलाई कुनै नोक्सानी हुने थिएन । म त मात्र सचेत गराउने र शुभ-समाचार दिनेवाला हूँ, त्यस्ता मानिसहरूलाई जसले ईमान ल्याएका छन् । (सूरतुल् अअ्राफ १८८)

﴿ قُلۡ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۖ فَمَن كَانَ يَرۡجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلۡيَعۡمَلۡ عَمَلٗا صَٰلِحٗا وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ١١٠ ﴾ الكهف: ١١٠

अर्थ : तपाई भनिदिनुस् कि म त तिमीहरू जस्तै एउटा मानिस हूँ तर हो मतिर “वह्य” अवतरित गरिन्छ कि सबैको पूजा योग्य त्यही एउटै पूजनीय छ । अनि जुन मानिसले आफ्नो आराध्यसँग साक्षात्कारको आशा राख्दछ त्यसलाई आवश्यक छ कि असल कर्म गरोस् र आफ्नो पालनकर्ताको पूजामा अरु कसैलाई साझेदार नबनोओस् । (सूरतुल् कहफ ११०)

र यस जस्ता धेरै यस्ता श्लोकहरू छन् जुन यसकुरा माथि संकेत गर्छन् कि यो कुरआन अल्लाहकै वाणी हो कुनै मनुष्यको वाणी होइन । र यस्तै यस कुरआनमा विगतका समुदायहरूको पनि वर्णन छ र विस्तृत वर्णन छ यदि यो मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको वाणी हुन्थ्यो भने उहाँलाई त्यो कुरो कहाँबाट थाहा भयो जबकि उहाँ निरक्षर थिए र कुनै ठाउँको यात्रा पनि गरेका थिएनन् मात्र बाल्यकालमा रोमको यात्रा गरेका थिए। यस्तै यस कुरआनमा विज्ञानका यस्ता यस्ता कुराहरू विस्तारले वर्णन छन् जसरी आमाको गर्भाष्यमा भ्रुणको क्रमशः प्रगति, आकाशको रहस्यमय सत्यता, पर्वतको सत्यता, पानीको सत्यता... आदि, जसलाई आज सम्म वैज्ञानिकहरू सूक्ष्मदर्शी र आधुनिक यन्त्रद्वारा पनि त्यसको सत्यतासम्म पुगेका छैनन् बरु निरक्षण गरी रहेका छन् यसलाई त्यसै युगमा मुहम्मदले कसरी वर्णन गर्नु भयो । जबकि त्यस युगमा यसको बारेमा नत कसैलाई ज्ञान थियो नत त्यसलाई पत्तयाउने कुनै साधन थियो । त यो सबै कुराहरू यसकुराको प्रमाणिकरण र पुष्टिकरण गर्छन् कि यो कुरआन वास्तवमा त्यस सर्वज्ञाताको वाणी नै हो जसलाई भूत वर्तमान र भविष्य सबैको ज्ञान छ । र कुरआनका चमत्कारी कुराहरूलाई हेरेर कतिपय वैज्ञानिक इस्लाम कबूल गरिसकेका छन् ।

तसर्थ हामीलाई चाहियो कि इस्लाममाथि पूर्णतया विश्वास गरौं र पूर्णरूपले त्यसलाई अङ्गिकार गरी दुवै लोकमा सफल बनौं, र कुरआनको बारेमा जुन ज्ञान वर्धक कुराहरू यस

पुस्तिकको माध्यमले हामीलाई प्राप्त भएको छ त्यसलाई आफ्नो जीवनमा लागू गरौं, र कुरआन हदीसको बारेमा कुनै सन्देह एवं शंकामा नपरौं किनकि यो शैतानको कौतुहलता हो यसलाई आफू नजिक आउन नदिऔं यसैमा हाम्रो भलाई नीहित छ । त अल्ल्लाह सित प्रार्थना गर्छु कि हामी सबैलाई कुरआनको महत्व बुझ्ने शक्ति प्रदान गरुन् र त्यसैको निर्देशन बमोनिम कर्म गर्ने अवसर प्रदान गरुन् आमीन ।

अन्तमा अल्लाह सित प्रार्थना छ कि अल्लाह हामीलाई धर्म इस्लामलाई पूर्णरूपले स्वीकार गर्ने सौभाग्य प्रदान गरुन् । र त्यसका समस्त निर्देशनहरूलाई अपनाई त्यसबाट लाभन्वित हुने सुअवसर प्रदान गरुन् । र हाम्रा माल सम्पत्ति र संतानमा वृद्धि गरुन् । र हाम्रा निःसंतान दाजुभाइ र दिदीबहिनीहरूलाई संतान प्रदान गरी उहाँहरूको मुटुलाई शितल पारुन् । र जेजति हामीले अज्ञानताले पापहरू गरेका छौ त्यसलाई क्षमा गरी हाम्रा पापहरूलाई पुण्यमा प्रेणित गरुन्, र हामीलाई कुरआन र हदीसको अनुशरण गर्ने शक्ति प्रदान गरी स्वर्ग प्रदान गरुन् । (आमीन)

समाप्त

लेखक

अतीकुर्रहमान मोहम्मद इदरीस खान मक्की
कपिलवस्तु नगर पालिका वॉड नं.९
महुवा तौलिहवा कपिलवस्तु
नेपाल
Mob. No.00977-9847030780-
9727649238
00966-0501372254
Email- atiqkhannp1982@yahoo.com